

PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO - BADAWCZE
INTEREKO SPÓŁKA Z O. O.

40-032 Katowice, ul. Dąbrowskiego 23
tel./fax: (0-32) 255 35 53, 255 22 34
tel.: 209 15 41

Adres:

32- 300 Olkusz
ul. Kazimierza Wielkiego 29
tel./fax: (0-32) 754 50 80
tel. kom. 0 602 136 775

e-mail: intereko@intereko.com.pl
<http://www.intereko.com.pl>

USŁUGI:

→ doradztwo w zakresie ochrony środowiska

WYKONUJE:

- dokumentacje w zakresie:
- wpływu inwestycji projektowanych i istniejących na środowisko
  - geologii
  - zagospodarowania przestrzennego - prognozy wpływu zmian planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko
  - inwentaryzacji i wyceny zieleni
  - naliczanie opłat za korzystanie ze środowiska
- badania i pomiary:
- na stanowiskach pracy
  - emisji zanieczyszczeń do powietrza
  - emisji hałasu
  - zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych
  - badania laboratoryjne

NIP: 634-012-90-55

KRS: 2097

Bank Spółdzielczy Katowice
84370002-1112888-27001

data założenia - 1988

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

Zleceniodawca: *Urząd Gminy Kamienica Polska*
ul. M. Konopnickiej 12
42-260 Kamienica Polska
woj. śląskie

Zespół autorski:

mgr Aneta Tychowska
mgr inż. Kinga Micherdzińska - Jamroży
Krzysztof Głowacz

008012913
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Badawcze
"INTEREKO" Sp. z o.o.
40-032 Katowice, ul. Dąbrowskiego 23
tel./fax 255-35-53
tel. 255-10-17 wew. 235 NIP 634-012-90-55

P.P.B. "INTEREKO" Sp. z o.o.
Prezes Zarządu

mgr Andrzej Karodecki

Katowice, luty 2004 rok

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Ogólna charakterystyka gminy	4
2.1. Położenie i podstawowe dane o gminie	4
2.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza	6
2.3. Komunikacja	12
2.4. Infrastruktura techniczna	12
3. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego	17
4. Rozwój gminy a ochrona środowiska	36
5. Długoterminowa polityka ochrony środowiska	40
6. Cele krótkookresowe i ich realizacja	52
7. Aspekty finansowe realizacji programu	58
8. Zarządzanie programem ochrony środowiska	61
8.1. Struktura zarządzania programem	61
8.2. Kontrola realizacji programu – procedury weryfikacji, mierniki	62
9. Wykorzystane materiały źródłowe	64

Spis tabel

<i>Tabela 1 Bilans ścieków komunalnych w gminie Kamienica Polska</i>	14
<i>Tabela 2 Klasyfikacja rzek metodą Nesmeraka $W=90$ w roku 2001</i>	24
<i>Tabela 3 Stężenia zanieczyszczeń na stanowiskach ambulansu w 2001 roku</i>	25
<i>Tabela 4 Stężenia ozonu na stanowiskach ambulansu w 2001 roku (najwyższa średnia z ośmiu godzinnych wartości stężenia pomiędzy godzinami 10 – 18)</i>	26
<i>Tabela 5 Dopuszczalne natężenia hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych</i>	31
<i>Tabela 6 Wartości progowe poziomów hałasu w środowisku – tabela A</i>	32
<i>Tabela 7 Wyniki orientacyjnych pomiarów poziomu dźwięku</i>	33

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest sporządzenie *programu ochrony środowiska gminy Kamienica Polska*, będącego sformułowaniem polityki środowiskowej gminy. Celem opracowania a następnie realizacji programu jest sukcesywna poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz efektywne zarządzanie zasobami środowiskowymi. Program ochrony środowiska – opracowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) – określa cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Z wykonania programu Zarząd Gminy co 2 lata sporządza raporty, które przedstawia Radzie Gminy.

Naczelną zasadą stanowiącą podstawę programu jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Przyjęta zasada jest zbieżna z celem głównym rozwoju gminy sformułowanym w „Strategii rozwoju gminy Kamienica Polska na lata 2001-2015” jako POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY POPRZEZ WYKORZYSTANIE SZANS ZWIĄZANYCH Z POŁOŻENIEM GMINY I W OPARCIU O ISTNIEJĄCE ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

Istotną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej gminy pełniły zapisy zawarte w „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” w dostosowaniu do poziomu lokalnego i specyfiki obszaru gminy (warunki naturalne, stan środowiska, rozwój społeczny i gospodarczy, itp.). Program ochrony środowiska gminy sporządzony został z uwzględnieniem celów ekologicznych i przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska oraz szczegółowych wytycznych zawartych w programach ochrony środowiska szczebla wojewódzkiego i powiatowego („Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskie-

go do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015" oraz „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego”).

2. Ogólna charakterystyka gminy

2.1. Położenie i podstawowe dane o gminie

Gmina Kamienica Polska położona jest w północnej części województwa śląskiego, w południowo-zachodniej części powiatu częstochowskiego, 18km od Częstochowy. Teren gminy graniczy na kierunku zachodnim i północnym z gminami Starcza, Poczesna i Olsztyn powiatu częstochowskiego; z gminami Poraj i Koziogłowy powiatu myszkowskiego na kierunku wschodnim i południowym oraz fragmentarycznie na kierunku południowo-zachodnim z gminą Woźniki powiatu lublinieckiego. Obszar gminy obejmuje powierzchnię ok. 47km², podzieloną na 6 sołectw: Osiny, Wanaty, Rudnik Wielki, Zawada, Zawisna i Kamienica Polska, w której mieści się siedziba administracyjnych władz gminy. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 1.

Gmina Kamienica Polska liczy ok. 5,5tys. mieszkańców i zaliczana jest do terenów wiejskich o charakterze zurbanizowanym. Kamienicę Polską przede wszystkim z uwagi na:

- długotrwały proces odchodzenia od produkcji rolnej, jako podstawowej dziedziny gospodarki oraz jej różnorodność (owczarstwo, pieczarkarnie, drób);
- tradycje związane z funkcjonowaniem na terenie gminy przemysłu (kopalnia rud żelaza, eksploatacja piasku) i usług (masarnie, piekarnie);
- odejście od rolnictwa jako podstawowego źródła utrzymania ludności;
- położenie w zasięgu oddziaływania dużych miast

można zaliczyć do gmin wielofunkcyjnych o dominującej funkcji rolniczo-przemysłowej.

2.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza

Zasoby ludzkie

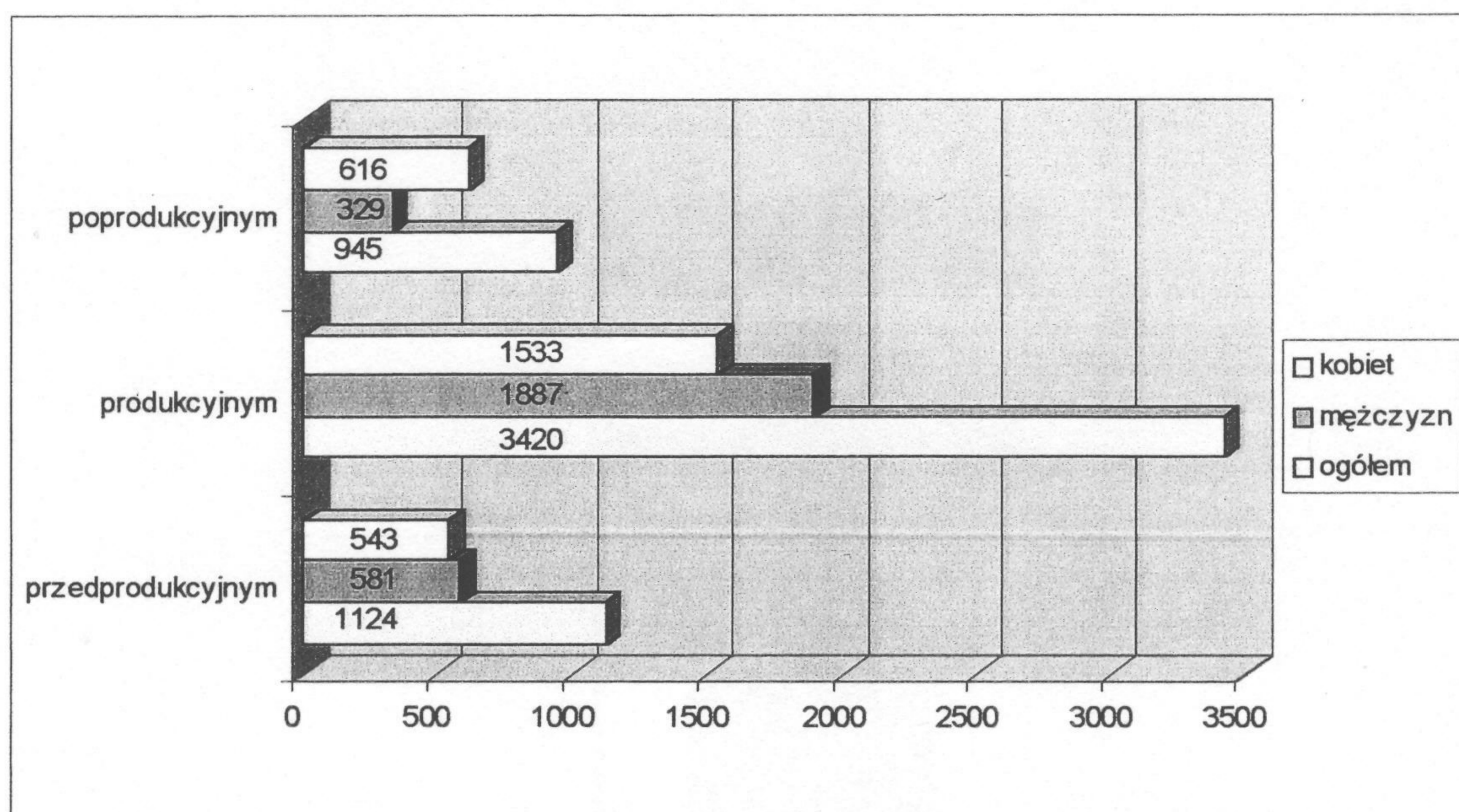
Gmina Kamienica Polska zajmuje powierzchnię 46,72km². Liczba ludności ogółem w ostatnich latach kształtowała się następująco (stan na 31.XII):

- 2000   5 463 ogółem (w tym: 2 774 mężczyzn i 2689 kobiet);
- 2001   5 489 ogółem (w tym: 2 797 mężczyzn i 2692 kobiet);

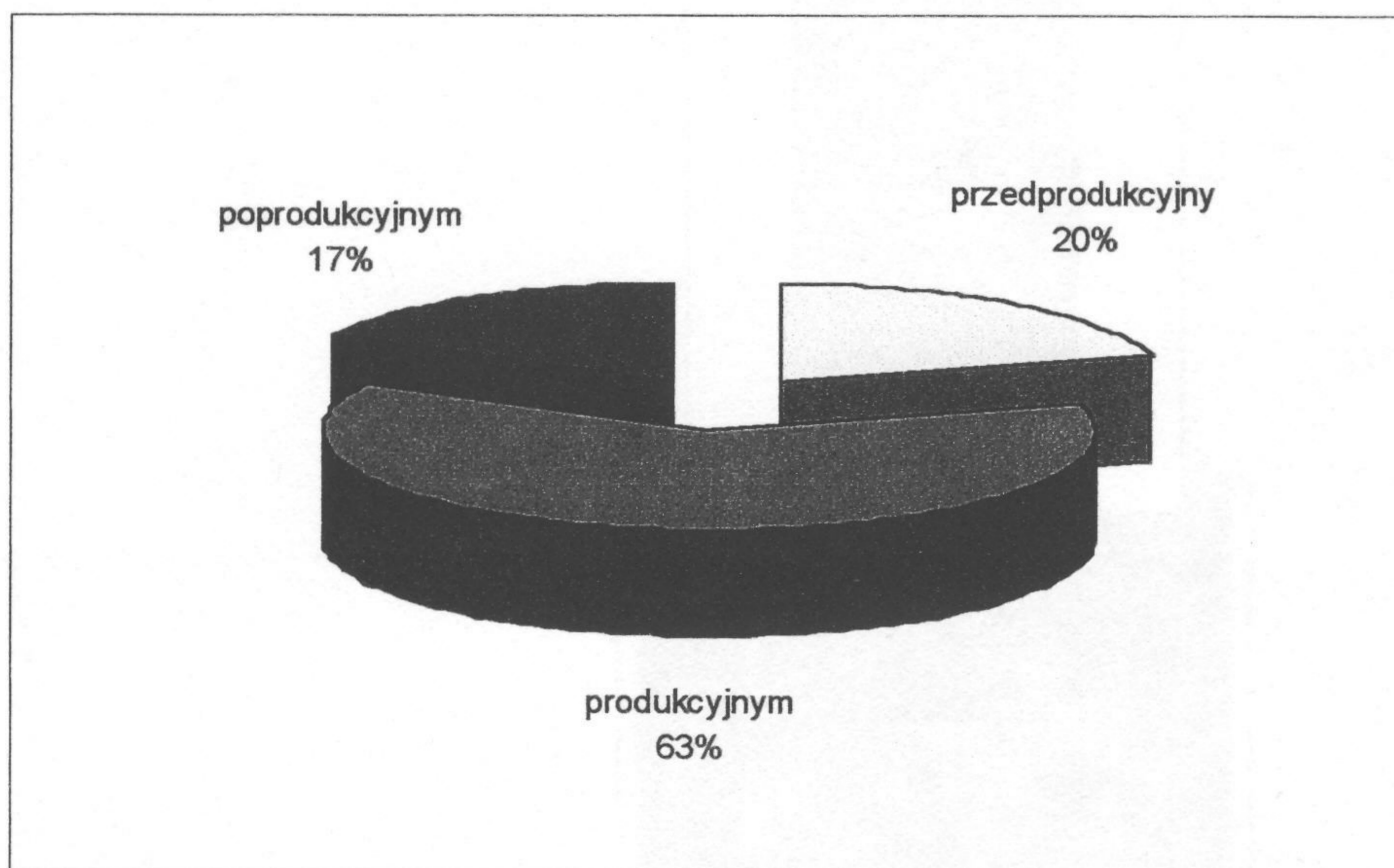
Wskaźnik gęstości zaludnienia w roku 2001 wynosił 117 osób/km².

Przyrost naturalny od lat dziewięćdziesiątych jest ujemny; w roku 2001 wyniósł minus 29 (wzrost o 16 w porównaniu z rokiem 1999 gdzie wynosił minus 13). Natomiast znacznej poprawie uległo saldo migracji, które w 2001 roku wyniosło 3 (w roku 1999 minus 5).

Struktura ludności wg wieku w roku 2001 kształtowała się następująco:

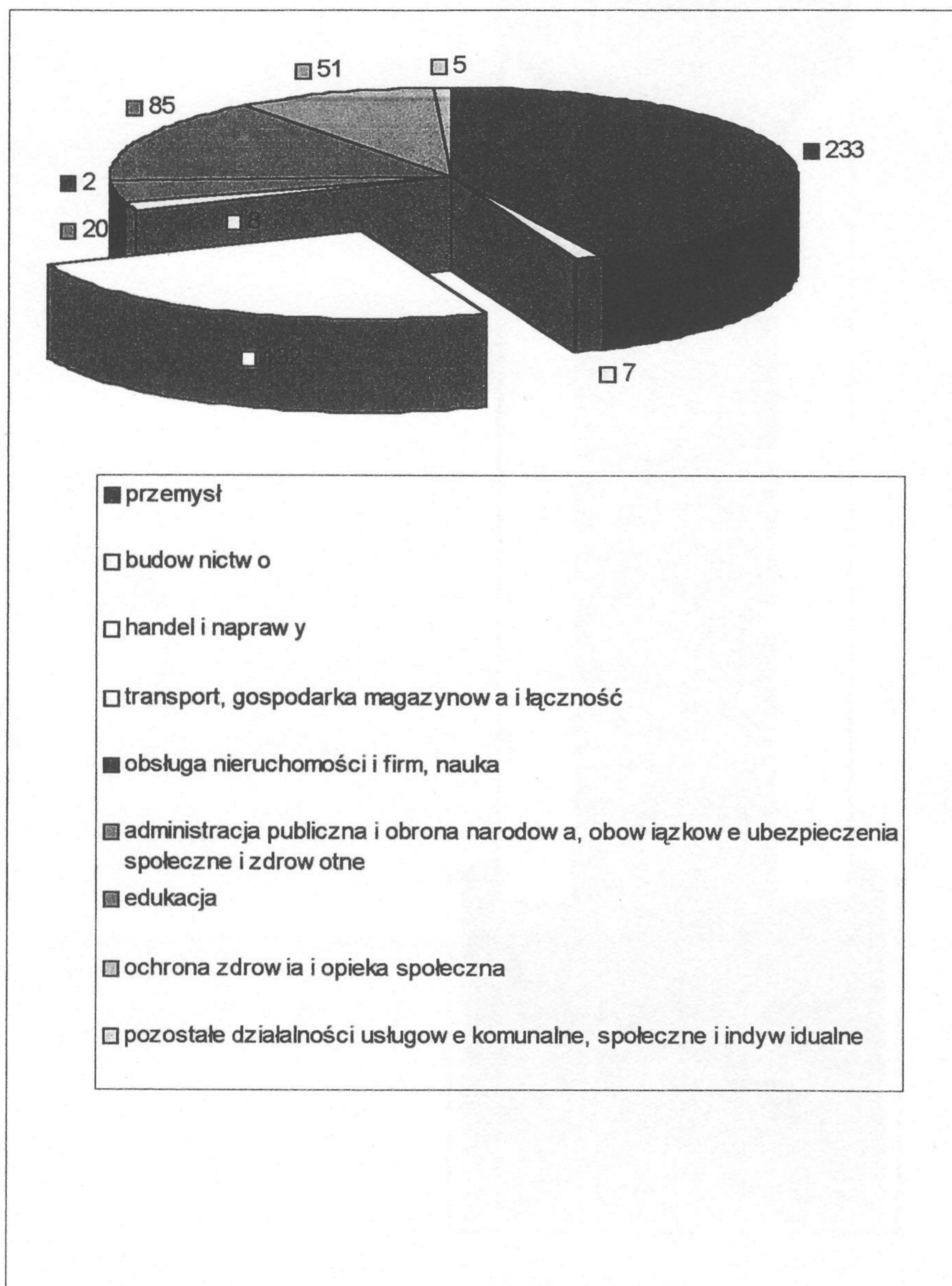
Udział procentowy poszczególnych kategorii wiekowych w roku 2001 przedstawiał się następująco: wiek produkcyjny 63%, przedprodukcyjny 20% oraz poprodukcyjny 17%.

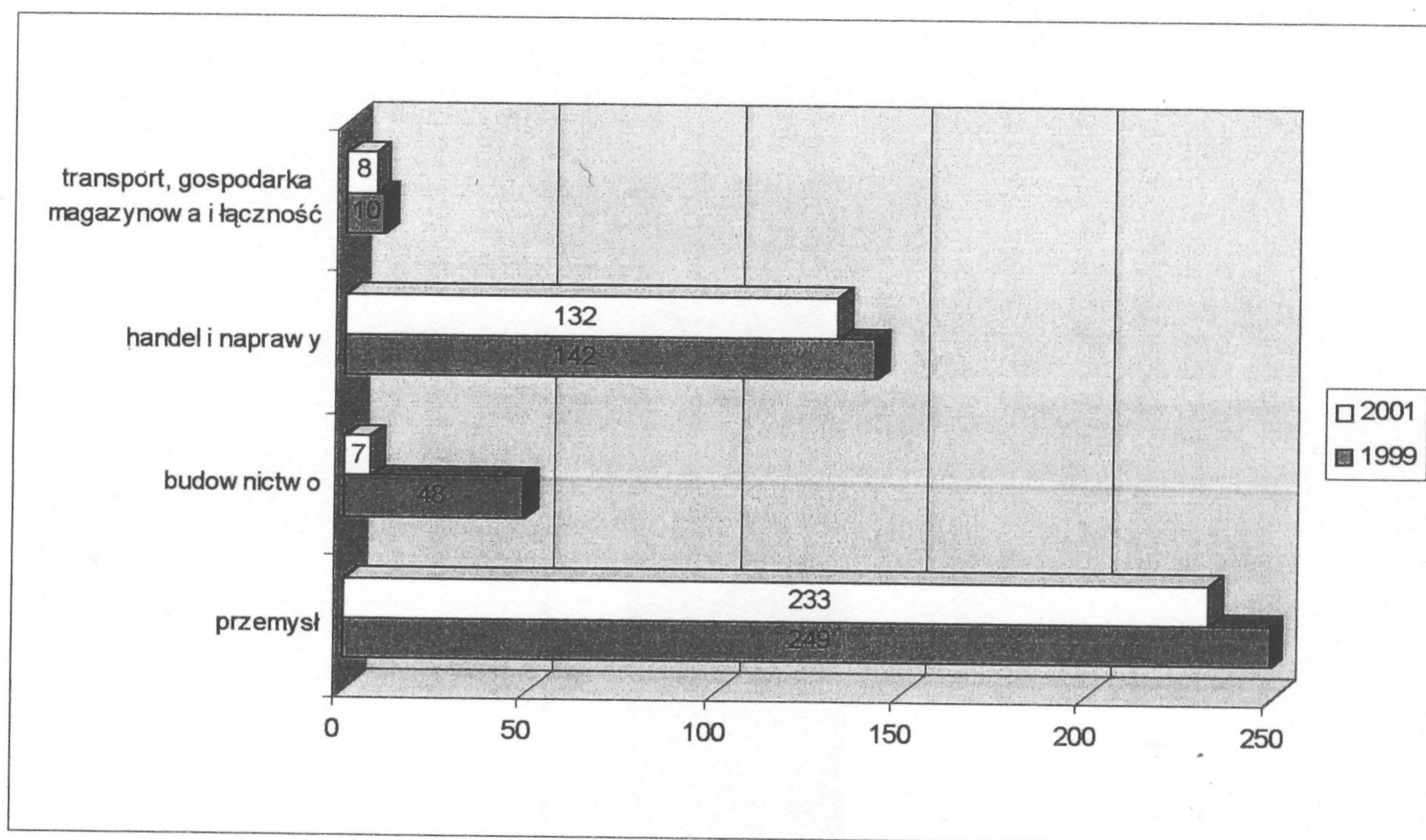
Zgodnie z prognozą demograficzną sporządzoną w ramach „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego” zmiany struktury wiekowej w latach 1998–2020 charakteryzować się będą przede wszystkim dalszym spadkiem liczby osób w kategoriach wiekowych 7–18 oraz 19–24 oraz wzrostem liczby osób w wieku 60–64 lata oraz w wieku 65 lat i więcej.

Mobilność na rynku pracy

Wg faktycznego (stałego) miejsca pracy liczba osób pracujących w 2001 roku (stan na dzień 31.XII) wynosiła 546, co stanowi spadek o 13% w porównaniu z rokiem 1999. Strukturę pracujących w 2001 roku według poszczególnych działów gospodarki przedstawiono na poniższym wykresie.

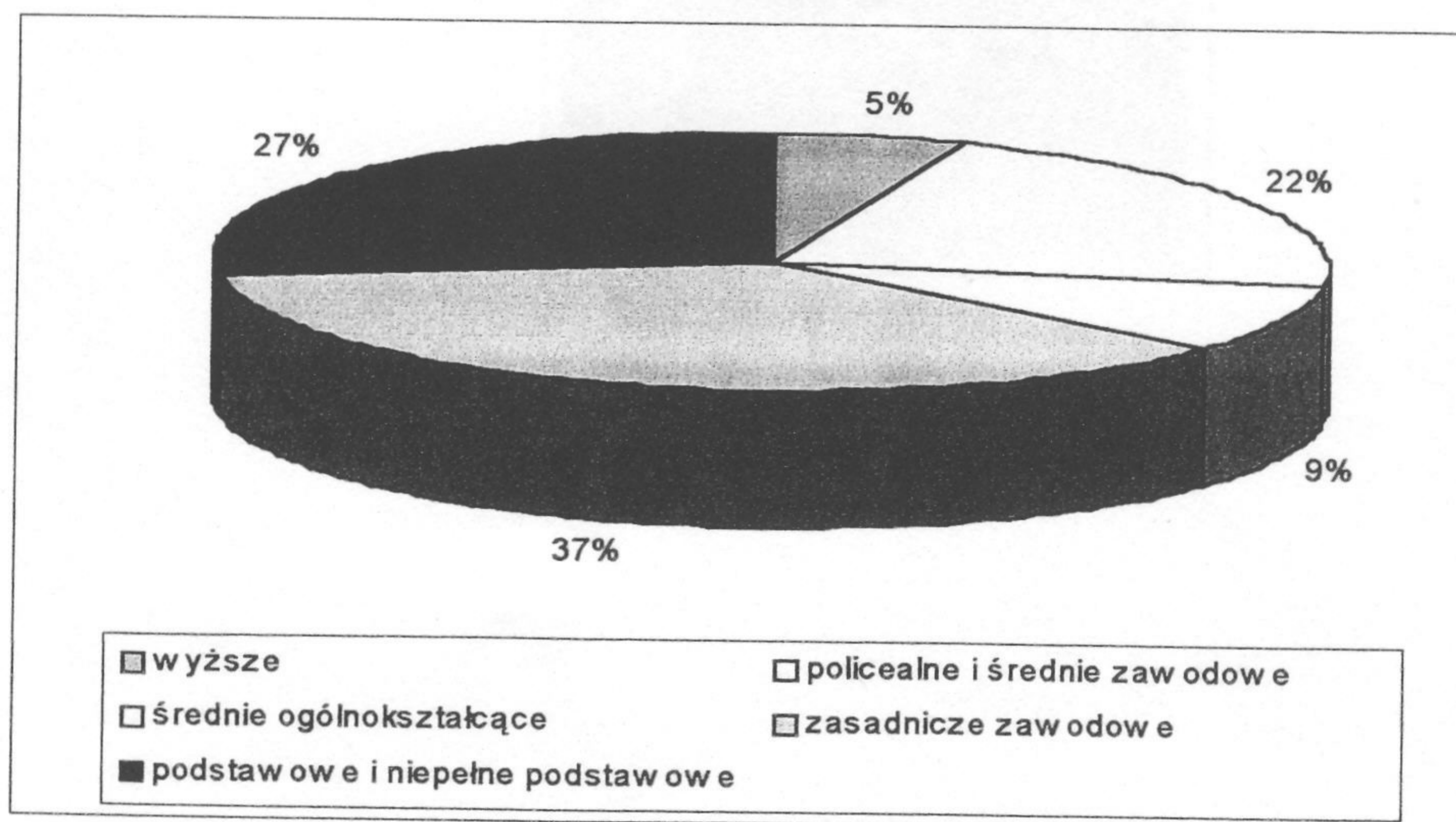

Zmianę struktury pracujących w głównych działach gospodarki w latach 1999–2001 ilustruje poniższy wykres.

Jak wynika z prezentowanego wykresu, spadek pracujących nastąpił we wszystkich głównych działach; najbardziej znaczący jest spadek liczby zatrudnionych w budownictwie (o 85%), przemyśle (o 6%) i handlu i naprawach (o 7%).

W Kamienicy Polskiej w roku 2001 (na dzień 31.XII) zarejestrowanych było 369 bezrobotnych, z czego 43% stanowiły kobiety (160). Najliczniejszy udział, w granicach 37% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym; kolejną grupą pod względem liczebności są osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym (27%) i z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (22%).

Sytuacja gospodarcza

Charakterystyczną cechą gminy było funkcjonowanie – obok rolnictwa – przemysłu związanego przede wszystkim z występującymi na przedmiotowym obszarze rudami żelaza, korzystnym położeniem nad rzekami i sąsiedztwem dużych kompleksów leśnych. W latach 70-tych XX wieku tradycyjne gałęzie przemysłu związane z kopalnictwem rud, papiernictwem i tkactwem uległy likwidacji.

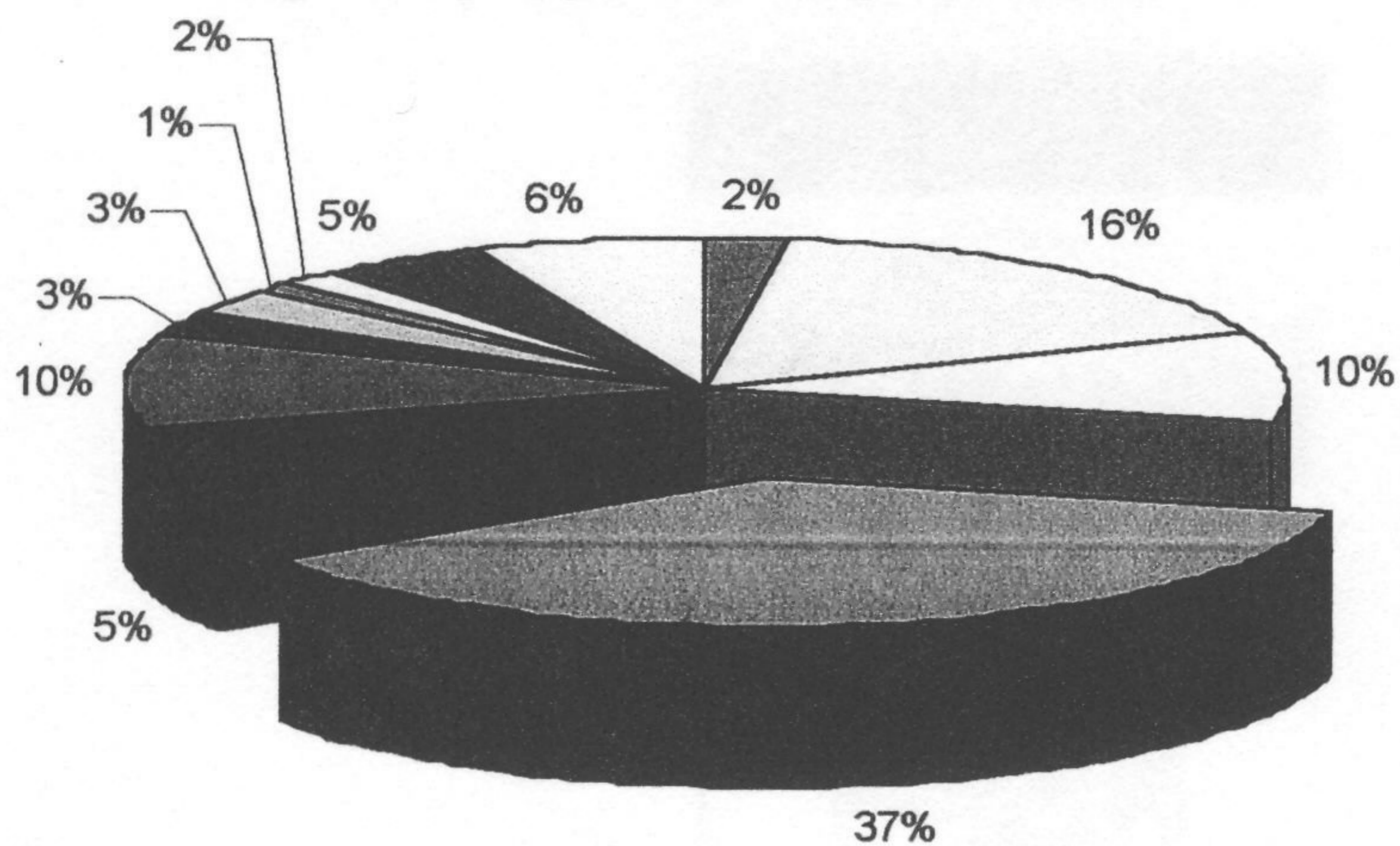
W 2001r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON zarejestrowanych było 425 podmiotów, z czego 13 działało w sektorze publicznym, pozostałe w sektorze prywatnym. Z ogólnej liczby podmiotów ok. 10% stanowiły osoby prawne (44); pozostałe to osoby fizyczne (355). W stosunku do roku 1999 nastąpił nieznaczny ogólny spadek zarejestrowanych podmiotów (17 podmiotów). Strukturę podmiotów w 2001 roku według rodzajów prowadzonej działalności przedstawiono na poniższym diagramie.

Według danych Urzędu Gminy obecnie na terenie gminy zarejestrowanych jest 361 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność głównie w zakresie:

- ➔ transportu i logistyki – centrum logistyczne w miejscowości Kolonia Klepaczka,
- ➔ handlu hurtowego i usług magazynowych – drobne hurtownie i składy głównie wzdłuż DK 1,
- ➔ obsługi podróżnych – stacje paliw, gastronomia,
- ➔ przetwórstwa rolno-spożywczego – masarnie, skup i przetwórstwo pieczarek, paczkowanie ziół, piekarnia,
- ➔ usług, produkcji i rzemiosła – budowa sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i gazowych, produkcja specjalistycznych nadwozi pożarniczych, tartaki;

Rolnictwo na obszarze gminy ma znaczenie drugorzędne; charakterystyczne jest odejście od rolnictwa szczególnie na obszarach o gorszych warunkach naturalnych (słaba bonitacja gleb, trudne warunki uprawy). Charakterystyczną cechą rolnictwa

**Struktura podmiotów gospodarczych w 2001 roku
wg rodzajów prowadzonej działalności**

- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
- przetwórstwo przemysłowe
- budownictwo
- handel i naprawy
- hotele i restauracje
- transport, gospodarka magazynowa i łączność
- pośrednictwo finansowe
- obsługa nieruchomości i firm; nauka
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne
- edukacja
- ochrona zdrowia i opieka społeczna
- pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna

na terenie gminy jest również jego różnorodność – funkcjonowanie gospodarstw specjalizujących się w owczarstwie, uprawie pieczarek, hodowli drobiu.

2.3. Komunikacja

Gmina posiada korzystne powiązania komunikacyjne z otoczeniem. System powiązań zewnętrznych oparty jest przede wszystkim o drogę krajową DK 1 relacji Katowice – Warszawa. Kamienica Polska posiada również korzystne powiązania z gminami sąsiednimi: Starczą poprzez drogę powiatową DP 08071 (ulica Słoneczna) oraz Porajem i Poczesną drogą powiatową DP 08088 (ulica M. Konopnickiej) oraz drogą wojewódzką DW 791 relacji Poczesna – Zawiercie. Mniej korzystnie kształtuje się system powiązań wewnętrznych gminy. Kamienica Polska posiada niekorzystny wskaźnik dotyczący ilości dróg utwardzonych na 100km² oraz niekorzystne powiązania pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Poprzednio, tradycyjną oś komunikacyjną wiążącą poszczególne wsie stanowiła tzw. droga warszawska, po śladzie której poprowadzono DK 1. Obecnie droga krajowa DK 1 prowadzi głównie ruch tranzytowy stanowiąc barierę dla połączeń lokalnych pomiędzy poszczególnymi wsiami.

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. Sieć wodociągowa

Gmina posiada własny system zaopatrzenia w wodę pitną. Stanowi go dobrze rozbudowana sieć wodociągowa, zasilana z dwóch ujęć znajdujących się w Romanowie - Zawadzie i Rudniku Wielkim. Sieć i ujęcia są samodzielnie eksploatowane przez gminę. Zasoby wód pitnych zaspokajają potrzeby bytowo-gospodarcze i przemysłowe gminy.

Do sieci wodociągowej podłączonych jest około 100% mieszkańców, tj. 5,5 tys. mieszkańców i 361 podmiotów usługowo-produkcyjnych.

Zużycie wody ogółem wynosi 142 800m³/rok, w tym pobór z sieci wodociągowej wynosi 140 000m³/rok, pobór ze studni 2 800m³/rok. Zużycie wody przez

podmioty usługowo-produkcyjne stanowi około 18,0% ogólnego zużycia, tj. 25 902 m³/rok.

Średnie jednostkowe zużycie wody wynosi 102dm³/Md, w tym woda na potrzeby socjalno-bytowe wynosi około 83dm³/Md, na potrzeby usługowo-produkcyjne 19dm³/Md.

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi około 35km, w tym 1540 przyłączy wodociągowych.

Część sieci wodociągowej wykonana jest z rur stalowych i azbestowocementowych, które wymagają wymiany. Odcinki sieci do wymiany znajdują się w sołectwach: Osiny, Romanów i Kamienica Polska.

Długość sieci wodociągowej do wymiany wynosi:

- sieć główna – około 11 300mb,
- przyłącza – około 870.

2.4.2. Sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej

2.4.2.1. Kanalizacja sanitarna i oczyszczalnia ścieków

Na terenie gminy Kamienica Polska ścieki z gospodarstw domowych oraz z podmiotów gospodarczych z powodu braku zorganizowanego systemu ich odbioru odprowadzane są do szamb lub bezpośrednio do lokalnych rowów przydrożnych i cieków. Wpływa to ujemnie na stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych.

W związku z potrzebą poprawy stanu czystości wód powierzchniowych na terenie gminy Kamienica Polska podjęto decyzję o realizacji gminnej oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej.

W gminie stopniowo budowany jest system kanalizacji sanitarnej, z przyłączami i przepompowniami ścieków. Zgodnie z opracowaną koncepcją, docelowo wymaga jest budowa około 38km kanałów, 12 przepompowni ścieków wraz z 0,7km rurociągów tłocznych i 11km przyłączy.

Aktualnie zrealizowano już trzy etapy z zadania 1 (kanalizacja na terenie Kamienicy Polskiej) i zadanie 4 (na terenie sołectwa Osiny) wieloletniej inwestycji skanalizowania gminy, a mianowicie:

- wykonano kolektor grawitacyjny o długości: 11,735km,
- wykonano kolektor tłoczny o długościach: 2,6km,
- zbudowano dziewięć przepompowni ścieków,
- wykonano 4,3km przyłączy.

Sieć kanalizacji sanitarnej została dostosowana do istniejącej i projektowanej zabudowy, istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Ścieki z terenu gminy odprowadzane są do gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, która została oddana do eksploatacji w 2001 roku. Projektowana przepustowość oczyszczalni wynosi 600m³/dobę, a aktualna wydajność obiektu wynosi 300m³/dobę (etap I z możliwością rozbudowy). Aktualnie oczyszczalnia obciążona jest w 25 % – dopływ ścieków bytowo-gospodarczych kształtuje się na poziomie 75m³/dobę. Oczyszczone ścieki są odprowadzane poprzez kanał grawitacyjny do rzeki Warty. Oczyszczalnia ścieków posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne na wstępną eksploatację oczyszczalni ścieków, które jest ważne do 30.06.2004 roku.

Zgodnie z koncepcją do kanalizacji sanitarnej zostanie podłączonych około 99% mieszkańców. W miejscach, gdzie nie jest możliwe wybudowanie kanalizacji sanitarnej należy rozważyć budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ilość ścieków komunalnych dopływających do gminnej kanalizacji sanitarnej obliczono przyjmując w/w ilość podłączonych do kanalizacji sanitarnej mieszkańców (99%) oraz średnią jednostkową ilość ścieków na 1 mieszkańca na poziomie 100 dm³/M/d.

Tabela 1 Bilans ścieków komunalnych w gminie Kamienica Polska

Rodzaj ścieków	Średniodobowa ilość ścieków $Q_{dśr}$ (m ³ /dobę)
Ścieki komunalne	544,5

Na terenie gminy może powstać około 544,5m³/dobę ścieków komunalnych, które będą odprowadzane do gminnej oczyszczalni ścieków.

1.2.2. Kanalizacja deszczowa

System odprowadzania ścieków deszczowych oparty jest w niewielkiej części na kanalizacji deszczowej – w sołectwie Osiny wykonano 2,8km kanalizacji deszczowej. Zasadniczą rolę pełnią w gminie systemy rowów otwartych i częściowo istniejący system melioracji. Istniejące odwodnienie jest niewystarczające i wymaga modernizacji.

2.4.3. Sieć gazowa

Wszystkie miejscowości na obszarze gminy wyposażone są w sieć gazową rozdzielczą. Źródłem zaopatrzenia w gaz jest gazociąg średnioprężny Ø350mm relacji Częstochowa – Siewierz.

2.4.4. Gospodarka odpadami

Wszystkie gospodarstwa domowe wyposażone są w pojemniki do czasowego gromadzenia odpadów stałych, które w sposób zorganizowany są usuwane na składowisko odpadów w gminie Poczesna. Na terenie gminy działalność w zakresie zbiórki i usuwania odpadów komunalnych prowadzą następujące podmioty:

- „ALBA MPGK” Sp. z o.o. z Dąbrowy Górniczej,
- „LOBBE Częstochowa” Sp. z o.o. z siedzibą w Częstochowie,
- „EKOKAM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kamienicy Polskiej
- oraz „Ochrona Środowiska” Sp. z o.o. z Kamienicy Polskiej.

Odpady komunalne nie są objęte systemem selektywnej zbiórki. Łączna ilość odpadów komunalnych nie segregowanych zebranych z terenu gminy wyniosła w 2002 roku 124 tony. Odpady usuwane są na składowisko w Młynku – Sobuczynie gmina Poczesna. Na terenie gminy nie funkcjonują żadne składowiska odpadów ani nie są

projektowane w przyszłości. Składowisko w Młynku - Sobuczynie ujęte jest w programie wojewódzkim jako składowisko o znaczeniu regionalnym przewidziane do rozbudowy i doposażenia w odpowiednie urządzenia (Załącznik nr 1 do Programu ochrony środowiska *Wykaz ważniejszych przedsięwzięć ochrony środowiska*).

Dla uporządkowania gospodarki odpadami gmina w 1999 roku zinwentaryzowała i opracowała projekt rekultywacji nielegalnych wysypisk śmieci.

3. Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

Geomorfologia terenu

Zgodnie z podziałem geomorfologicznym M. Klimaszewskiego teren gminy przynależy do makroregionu Wyżyna Śląska w obszarze jednostek *Próg Środkowojurajski (Garby Rększowickie)* oraz *Dolina Górnej Warty*. Próg Środkowojurajski zwany również „Garbem Herbskim” (J. Szaflarski 1955), rozciąga się między Gęzynom nad Wartą a Kluczborkiem i Byczyną. Powierzchnia progu obniża się od 330m npm w części południowo-wschodniej do 230m npm na północnym zachodzie i jest również łagodnie nachylona w kierunku północnym. Na południu próg opada 10 – 30 metrowym czołem ku subsekwentnej Dolinie Liswarty. Garby Rększowickie, stanowiące południową część progu, ciągną się pomiędzy Gęzynom a Herbami. W wyniku nierównomiernego niszczenia litologicznie i tektonicznie zróżnicowanego podłoża, czoło progu odznacza się przebiegiem zatokowym a powierzchnia jego składa się z szeregu odosobnionych, często zaokrąglonych garbów (300 – 330m npm). Garby Rększowickie są rozczłonkowane przełomami Kamieniczki, Rększówki i Konopki. Garby przeważnie nie mają pokrywy plejstoceniowej. Jedynie ich podnóża są pokryte piaskami czwartorzędowymi o miąższości 3 – 5m. Spotykamy tu także pagóry w całości zbudowane z utworów czwartorzędowych. Garby wyraźnie dominujące w krajobrazie południowej części gminy (Siedlec Mały 320m npm) są zalesione.

Wschodnia i północna część Kamienicy Polskiej przynależy do jednostki geomorfologicznej – *Dolina Górnej Warty*. Subsekwentna Dolina Górnej Warty jest wymodelowana w łańcuchach rudonośnych wezulu i batonu. Dno obniżenia zajmują rozległe, wyrównane działy, wykształcone na łańcuchach doggeru i gliniasto-piaszczystych utworach czwartorzędowych. Powierzchnia działów obniża się od 280 – 300m npm na południowo-wschodzie do 220m npm na północno-zachodzie. Z lekko falistego dna obniżenia sterczą ostańce, mające czapy z odpornych wapieni górnójurajskich. W obrębie obniżenia występują także wysokie, odosobnione stoliwa, wały i pagóry w całości złożone z utworów czwartorzędowych. W rozległe działy wcięte

się doliny rzeczne o płaskim, często podmokłym dnie. Podłoże obniżenia jest nierówne. Wiercenia wykazały istnienie pod pokrywą osadów czwartorzędowych dwóch poziomów dennych: wyższy ma od 270 do 280m npm, niższy osiąga 240 - 260m w części południowo-wschodniej i obniża się do 210m npm nad Liswartą. Oba poziomy są rozcięte przedlodowcowymi rynnami pra-Warty i jej dopływów. W górnym odcinku dno kopalnej rynny pra-Warty leży 40 - 60m poniżej dzisiejszego dna doliny Warty i ma do 2km szerokości. Kopalna rynna ciągnie się tuż u czoła Progu Środkowojurajskiego na przestrzeni od Poraja po Częstochowę, gdzie skręca na zachód.

Budowa geologiczna, zasoby kopalin

Pod względem geologicznym gmina Kamienica Polska leży w centralnej części Monokliny Śląsko-Krakowskiej. Charakteryzuje się ona monoklinialnie ułożonymi warstwami triasu i jury, które zapadają się pod niewielkim kątem w kierunku północno-wschodnim pod kredowe osady Niecki Nidziańskiej. Podłoże budują utwory *triasu dolnego* wykształcone w postaci wapieni z wkładkami margli, *triasu środkowego* wykształcone w postaci szarych wapieni z wkładkami margli oraz dolomitów kruszconośnych (średnia miąższość ok. 90m) i *utwory triasu górnego* reprezentowane przez zlepieńce, piaskowce, iłowce i mułowce (średnia miąższość 160,5m). Na utworach triasu zalegają osady *jury dolnej* o średniej miąższości 113,5m wykształcone w postaci zlepieńców, piaskowców i mułowców. W północnej i wschodniej części gminy pod cienką warstwą czwartorzędu lub tworząc wychodnie występują utwory *jury środkowej* reprezentowane przez piaski i piaskowce kościeliskie oraz ility rudonośne. Osady czwartorzędowe pokrywają przeważającą część gminy; *plejstocen* wykształcony jest głównie w postaci piasków i żwirków akumulacji lodowcowej; jedynie w okolicy Wanat występują nieliczne piaski wydmowe. Natomiast holocen reprezentowany jest przez osady akumulacji rzecznej - mady, piaski rzeczne i torfy. Na terenie gminy występują następujące kopaliny:

- udokumentowane złoża piasków żelazistych (formierskie) pochodzące z warstw kościeliskich, dla których ustanowiono tereny górnicze (złoża Zawisna – pola A i B oraz złożo Zawisna II),
- piaski akumulacji lodowcowej tworzące nieregularne płyty zalegające na glinie zwałowej lub ile; niewielka miąższość złoża eliminuje eksploatację tych złóż na skalę przemysłową;
- piaski wydmowe, nie eksploatowane nawet na potrzeby gospodarcze;
- glina zwałowa nie eksploatowane;

Warunki hydrogeologiczne

Obszar gminy przynależy do hydrogeologicznego regionu wieluńskiego–krakowskiego z głównym poziomem użytkowym w utworach triasu środkowego. Kolektorem wód są spękane wapienie i dolomity. Wody tego poziomu ujmowane są ze znacznych głębokości dochodzących do 400m. Stwierdzone miąższości warstwy wodonośnej wahają się w granicach 50-125m a uzyskiwane wydajności są rzędu 10-70m³/h. Poziom triasowy spełnia kryteria dla Głównych Zbiorników Wód Podziemnych; południowo-zachodnia część gminy usytuowana jest w granicach wydzielonego GZWP 327 Lubliniec – Myszków. Na obszarze gminy eksploatowane są dwa ujęcia wód triasowych w Rudniku Wielkim (31m³/h) i Romanowie – Zawadzie (73m³/h). Ujęcia te posiadają jedynie strefę ochrony bezpośredniej; naturalna izolacja – występowanie warstwy utworów ilastych nieprzepuszczalnych – zapewnia ochronę wód zbiornika przed antropogenicznymi zanieczyszczeniami z powierzchni terenu.

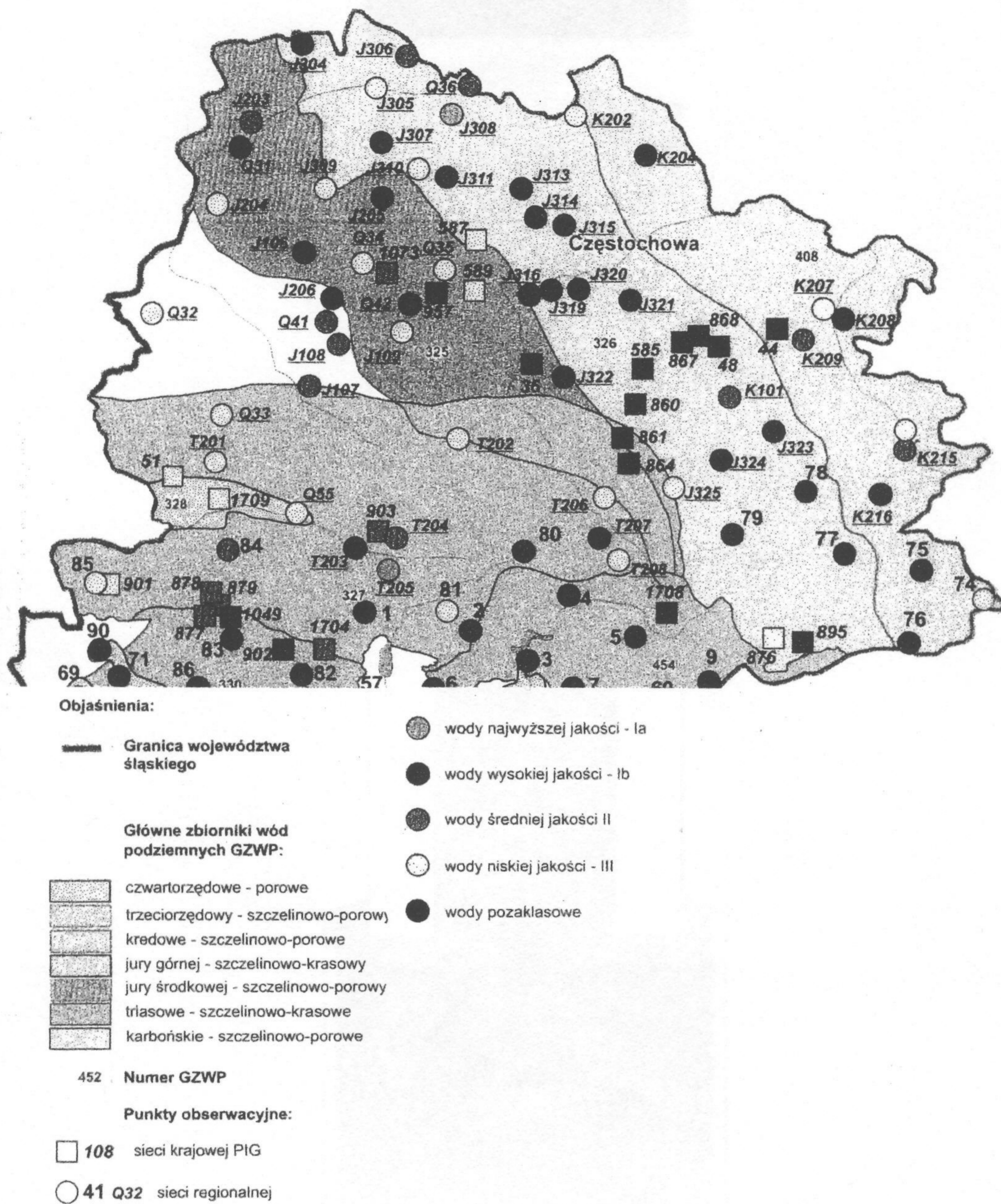
Podrzedne znaczenie użytkowe ma piętro wodonośne w utworach środkowojurajskich (piaski i piaskowce warstwy kościeliskiej) i dolnojurajskich (piaski i piaskowce liasu oddzielone od siebie osadami ilastymi). Piętro środkowojurajskie również spełnia kryteria dla Głównych Zbiorników Wód Podziemnych; gmina usytuowana jest w granicach wydzielonego GZWP 325 Częstochowa W, przechodzącego w części południowej w Użytkowy Poziom Wód Podziemnych JI Poraj.

Zarówno poziom triasowy jak i jurajski objęty jest monitoringiem sieci krajowej i regionalnej. Wody poziomu triasowego w rejonie gminy kwalifikują się do III klasy jakości – *wody niskiej jakości*; natomiast piętro jurajskie w najbliższych terytorialnie punktach monitoringowych kwalifikuje się do klasy Ib – *wody wysokiej jakości* (rys. nr 1). W obrębie zbiornika triasowego w punkcie monitoringowym T206 Myszków – Osińska Góra nastąpiło znaczne pogorszenie jakości wód w porównaniu z rokiem 2000 (Ib); w pozostałych punktach nie nastąpiły zmiany jakości wód.

Gleby

Na obszarze gminy występują gleby utworzone z utworów czwartorzędowych (piasków, glin, torfów, mułów) oraz powstałe ze skał jurajskich (iłły, piaski). Na skutek dużego zróżnicowania litologii skał macierzystych na obszarze gminy występuje znaczna zmienność typologiczna gleb. Przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne zajmujące ok. 45% powierzchni użytków rolnych. W obniżeniach terenu i przy ciekach powierzchniowych występują czarne ziemie; natomiast w dolinach cieków oraz w wilgotnych obniżeniach terenu występują gleby organogeniczne: torfowe, mułowo-torfowe oraz mady.

Gleby pseudobielicowe i brunatne utworzone z piasków, glin i iłów cechują zbliżone właściwości. Gleby utworzone z piasków występują w dużych kompleksach w rejonie Rudnika Wielkiego i Rudnika Małego; zaliczane są do gleb słabych i najslabszych V – VI klasy bonitacyjnej i kompleksu żytniego słabego i żytniego najslabszego. Gleby utworzone z piasków gliniastych cechują się przede wszystkim wadliwymi stosunkami wodnymi (okresowa zbyt duża lub zbyt mała wilgotność) i zaliczane są do gruntów średniej jakości IVa – IVb – V klasy bonitacyjnej i kompleksu żytniego dobrego oraz kompleksu żytniego słabego. Gleby utworzone z glin występują w dużych kompleksach i wykazują cechy gleb średniej jakości, fragmentarycznie gleb średnio dobrych. Zaliczone zostały do klasy bonitacyjnej IVa, miejscami do IIIb i tworzą kompleks zbożowo-pastewny mocny oraz pszenno-dobry. Gleby utworzone z iłów tworzą znaczne arealy w rejonie Kamienicy Polskiej.

Rys. nr 1 Jakość wód podziemnych w 2001 roku

Jako gleby zwięzłe są trudne w uprawie i na ogół wykazują cechy znacznego uwilgocenia. Znaczna część gleb ilastych znajduje się pod pastwiskami lub skłania do zmiany na trwałe użytki zielone. Gleby ilaste zaliczane są do gruntów ornych średniej jakości, klasy bonitacyjnej IVa - IVb i kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego. W kompleksach trwałych użytków zielonych zaliczone zostały do użytków zielonych słabych.

Czarne ziemie występujące niewielkimi płatami w obniżeniach terenu i w dolinie Warty i Kamieniczki z uwagi na wysoki poziom wód gruntowych znajdują się praktycznie wyłącznie w użytkowaniu łąkowo-pastwiskowym. Czarne ziemie zaliczono do IV - V klasy bonitacyjnej i kompleksów użytki zielone słabe oraz zbożowo-pastewny słaby.

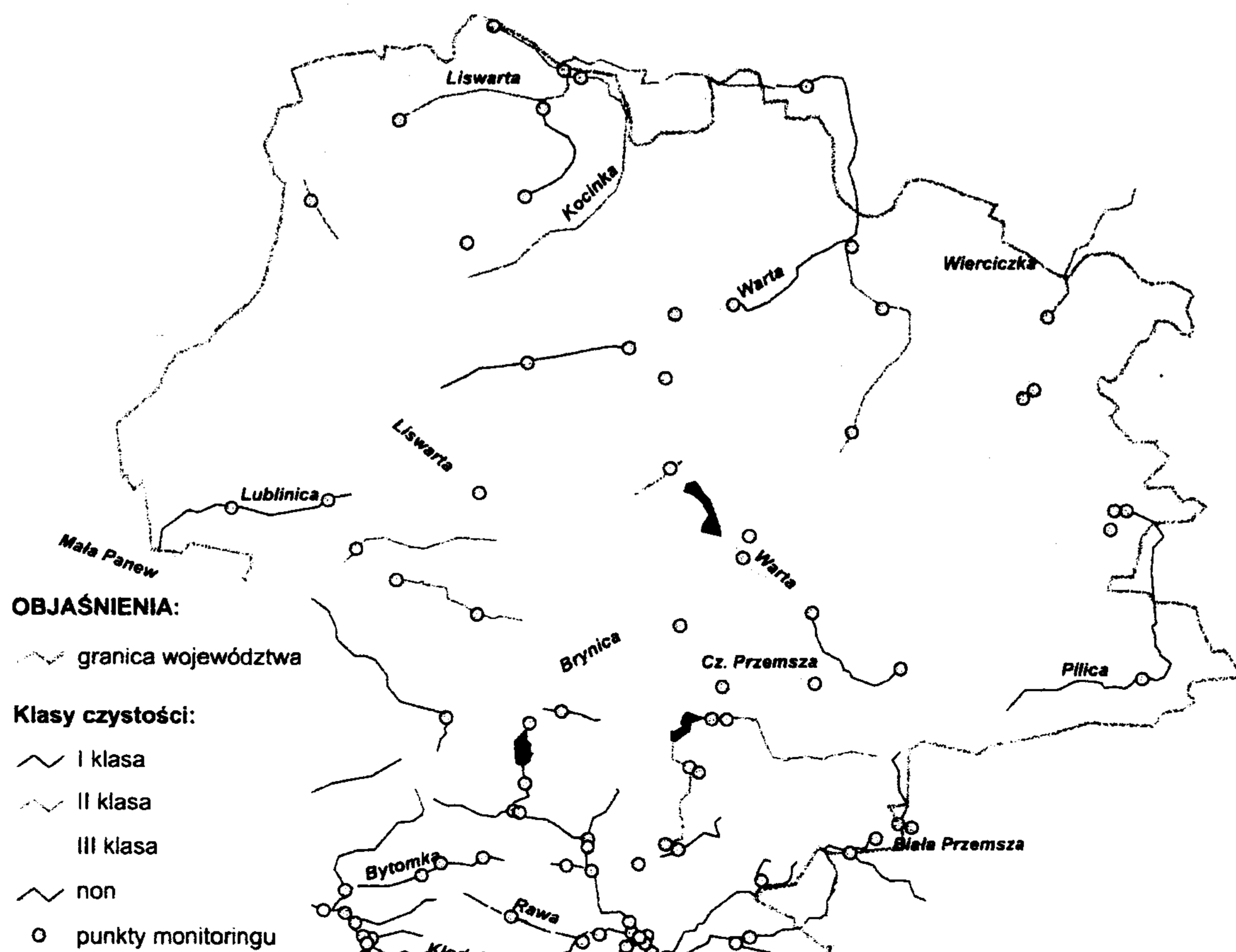
W dolinie Warty i Kamieniczki występują również mady wykształcone z namułów piaszczystych i pylastych - tzw. mady lekkie, zaliczone do IV - V klasy bonitacyjnej użytków zielonych i kompleksu - użytki zielone słabe.

W dolinie Kamieniczki i innych mniejszych cieków występują gleby organogeniczne reprezentowane przez gleby torfowe i mułowo-torfowe zaliczane w całości do IV - V klasy bonitacyjnej użytków zielonych i kompleksu - użytki zielone słabe.

Wody powierzchniowe

Teren gminy przynależy do prawostronnego dorzecza Odry - zlewnia Warty. Sieć hydrograficzna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta i tworzy ją odcinek Warty, przepływający przez północno-wschodnią część gminy, wraz z dopływami. Największy z dopływów to rzeka Kamieniczka przepływająca z zachodu na wschód przez centralną część gminy. Warta jest nieuregulowana i płynie meandrując w dość głęboko wciętym korycie. Warta tworzy rozległy system teras. Również Kamieniczka jest nieuregulowana, miejscami meandruje a dno doliny jest w wielu miejscach podmokłe. Szerokość terasy zalewowej waha się od 200-300m. Ponadto, sieć hydrograficzną tworzy szereg bezimiennych potoków i cieków dopływów Kamieniczki a także sieć rowów i kanałów odwadniających.

Zgodnie z klasyfikacją ogólną rzeka Warta na odcinku przebiegającym przez gminę prowadziła w 2001 roku wody pozaklasowe przy czym decydowała o tym przede wszystkim bakteriologia. Na podstawie parametrów fizykochemicznych oraz związków biogennych bez azotu azotynowego wody Warty na odcinku gminy spełniały kryteria III klasy czystości wód. Na podstawie parametrów BZT₅, ChZT i utlenialności Warta spełnia normy II klasy czystości. Metale ciężkie oraz związki mineralne nie przekraczały norm klasy I. W latach 2000 - 2001 na badanym odcinku Warty nie zanotowano zmian jakości wody wg kryterium fizykochemicznego i bakteriologicznego.

Rys. nr 2 Klasyfikacja jakości wód w 2001 roku na podstawie parametrów fizykochemicznych (wg metody statystycznej Nesmeraka w=90)

Tabela 2 Klasyfikacja rzek metodą Nesmeraka W=90 w roku 2001

Klasyfikacja na podstawie poszczególnych oznaczeń fizykochemicznych						Klasyfikacja według oznaczeń			Klasyfikacja pełna
Tlen	BZT ₅ ChZT, utlenia- lność	Związki biogen- ne (bez NO ₂)	Związki mineralne	Metale ciężkie	Zawie- sina	Fizykoche- miczn. bez zw. biogennych	Fizykoche- miczn.	Bakteriolo- gicznych	
<i>Warta, Lgota Górna, most drogowy – 776,6km</i>									
I	II	III	I	I	II	II	III	non	non
<i>Warta, Korwinów – 751,5km</i>									
I	II	II	I	I	III	III	III	III	III
<i>Kamieniczka, ujście do Warty – 0,7km</i>									
I	II	II	I	I	I	II	II	III	III

Wody Kamieniczki zgodnie z klasyfikacją ogólną nie przekroczyły norm III klasy czystości wód o czym również decydowała bakteriologia. Na przełomie 2000 – 2001 zanotowano poprawę jakości wód Kamieniczki według kryterium fizykochemicznego i bakteriologicznego.

Warunki klimatyczno-meteorologiczne i stan sanitarny powietrza

Gmina Kamienica Polska położona jest w zachodniej części częstochowsko-kieleckiej dzielnicy klimatycznej. Temperatury średnioroczne wynoszą 7,5 – 8,5°C; najcieplejszym miesiącem jest lipiec (17,6°C), najniższe temperatury notowane są w styczniu (-2,9°C). Okres wegetacyjny wynosi średnio 212 dni. Średnioroczne sumy opadów wynoszą ok. 650mm. Średnio występuje 165 dni w roku z opadem z czego 45 – 50 dni przypada na opad śnieżny. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi średnio ok. 71 dni w roku. Kierunki wiatrów nawiązują do ogólnej cyrkulacji powietrza; przeważają wiatry z sektora zachodniego a najmniejszy jest udział wiatrów północno-wschodnich i południowo-wschodnich.

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego scharakteryzowano na podstawie danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, która prowadzi ocenę jakości powietrza w ramach sieci nadzoru ogólnego. Z uwagi na

brak punktów pomiarowych na terenie gminy wykorzystano dane z badań zanieczyszczeń powietrza ambulansem imisji z powiatu częstochowskiego i myszkowskiego.

Tabela 3 Stężenia zanieczyszczeń na stanowiskach ambulansu w 2001 roku

Stanowisko pomiarowe	Okres pomiarów	Dwutlenek siarki [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]			Pył ogółem [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]			Dwutlenek azotu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]			Tlenek węgla [mg/m^3]		
		S śr	S max		S śr	S max		S śr	S max		S śr	S max	
			24h	30min		24h	30min		24h	30min		24h	30min
Blachownia ul. Miodowa	01-12.03	27	47	107	49	79	205	12	21	47	0,81	1,18	2,84
	06-14.12	55	81	209	98	154	405	-	-	-	1,19	2,01	5,05
Częstochowa - Błeszno ul. Boh. Katynia	24.01-08.02	43	73	155	55	94	254	13	20	30	0,80	1,16	2,32
	24-31.12	25	41	104	25	45	108	-	-	-	0,39	0,64	1,33
Myszków ul. Wyszyńskiego	05-17.04	20	49	97	44	82	348	8	14	40	0,68	0,96	4,40
	01-15.10	29	45	260	45	62	210	6	7	16	0,63	0,90	2,18

Badania wykazują generalnie dotrzymanie dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń obowiązujących w 2001 roku. Największe stężenia dwutlenku siarki, pyłu i tlenku węgla zmierzono w grudniu w Blachowni przy średniej temperaturze powietrza w okresie pomiarów $-4,6^{\circ}\text{C}$. Niska temperatura powietrza w grudniu przyczyniła się do wystąpienia przekroczeń dopuszczalnej normy zapylenia w Blachowni uważanej za oazę czystego powietrza w powiecie częstochowskim. Nadmierne zapylenie wystąpiło przy temperaturze -10°C , osiągając wartość maksymalną $154\mu\text{g}/\text{m}^3$. W pozostałych przypadkach, stężenia poszczególnych zanieczyszczeń nie wykazują tendencji do przekroczeń, wykazując niskie wartości szczególnie w przypadku dwutlenku azotu i tlenku węgla.

W poniższej tabeli zestawiono wielkości pomiarów stężeń ozonu. Przekroczenia stężeń ozonu w Myszkowie notowane były w okresie dużego nasłonecznienia.

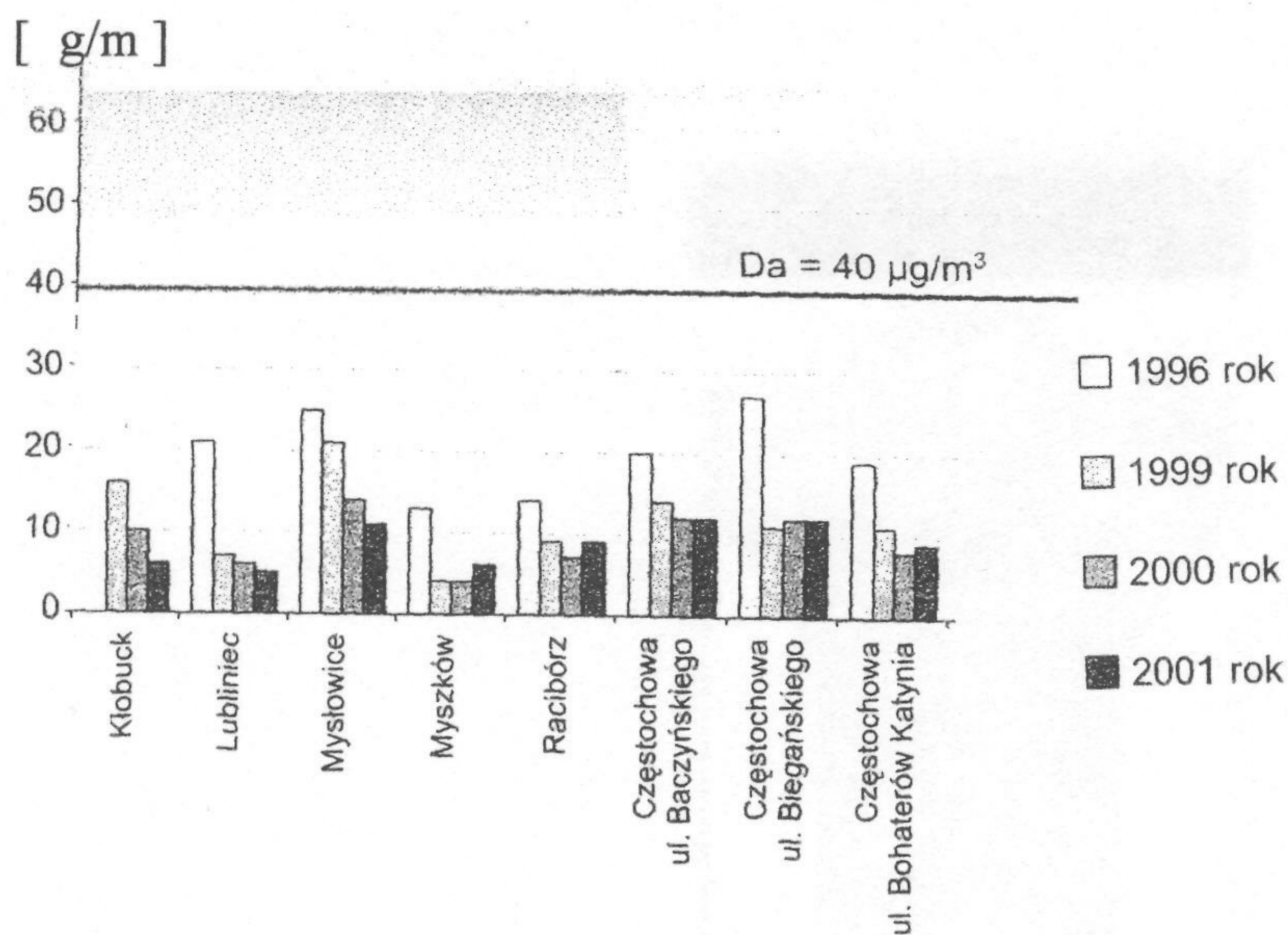
Tabela 4 Stężenia ozonu na stanowiskach ambulansu w 2001 roku (najwyższa średnia z ośmiu godzinnych wartości stężenia pomiędzy godzinami 10 - 18)

Stanowisko pomiarowe	Okres pomiarów	Maksymalne stężenie ozonu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Ilość przekroczeń w okresie pomiarów
Błachownia ul. Miodowa	01-12.03	94	0
	06-14.12	38	0
Częstochowa - Błeszno ul. Boh. Katynia	24.01-08.02	82	0
	24-31.12	95	0
Myszków ul. Wszyńskiego	05-17.04	111	1
	01-15.10	133	2

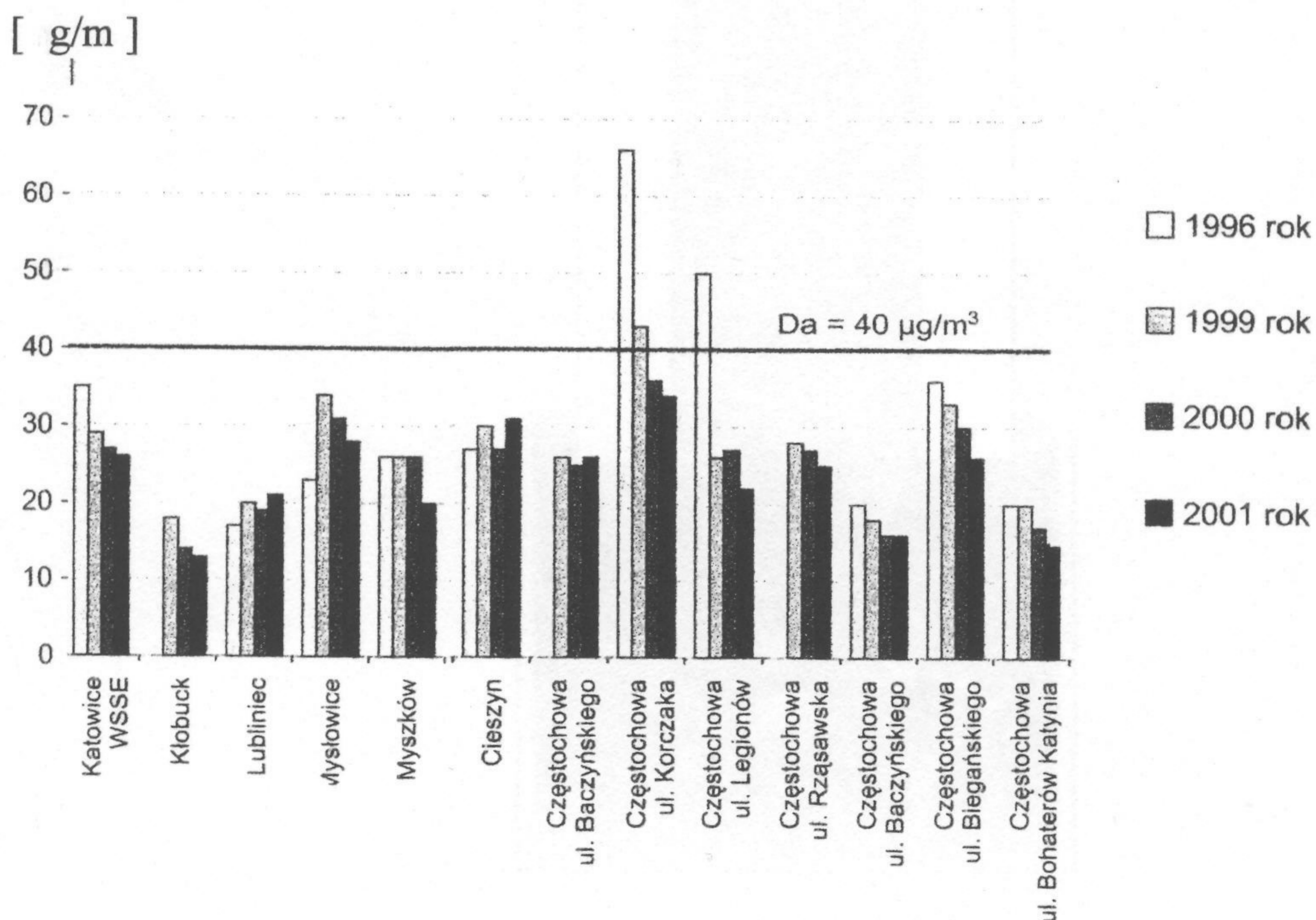
Generalnie stężenia zanieczyszczeń charakteryzuje zmienność sezonowa, związana z warunkami klimatycznymi. Największe różnice pomiędzy miesiącami zimowymi i letnimi wykazują stężenia dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego oraz ozonu. Warunki meteorologiczne występujące latem, duże nasłonecznienie oraz niska wilgotność względna powietrza sprzyjają kumulacji ozonu. Natomiast zimą przy niskiej temperaturze powietrza, znikomych opadach atmosferycznych oraz słabym wietrze zwiększają się stężenia zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliw w celach grzewczych (dwutlenek siarki, pył zawieszony również dwutlenek azotu).

Analiza dynamiki stężeń zanieczyszczeń w latach 1996 - 2001 wykazuje stałe pozytywne trendy w zakresie redukcji stężeń zanieczyszczeń szczególnie tlenu węgla, pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu (rys. nr 3 i 4).

Przeprowadzona analiza poziomów stężeń substancji zanieczyszczających w powiecie częstochowskim i powiatach ościennych pozwala przypuszczać iż stan sanitarny powietrza na terenie gminy Kamienica Polska jest dobry. Stan higieny powietrza kształtowany jest przede wszystkim przez lokalne źródła niskiej emisji - indywidualne kotłownie budynków mieszkalnych, których wpływ może być odczuwalny szczególnie przy niesprzyjających warunkach pogodowych. Ich uciążli-

Rys. nr 3 Średnioroczne stężenia dwutlenku siarki w 1996 roku i w latach 1999-2001 (wg danych WSSE - pomiary manualne)

Rys. nr 4 Średnioroczne stężenia dwutlenku azotu w 1996 roku i w latach 1999-2001 (wg danych WSSE - pomiary manualne)

wość zależna jest od parametrów technicznych urządzeń grzewczych oraz stosowanych nośników energii; przestarzałe lub niesprawne kotły opalane węglem są źródłem emisji przede wszystkim pyłu, dwutlenku siarki, sadzy, tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych w tym bezno/α /pirenu.

Ponadto, znaczącym źródłem emisji zanieczyszczeń jest droga krajowa DK 1 prowadząca ruch tranzytowy ze znacznym udziałem pojazdów klasy ciężkiej. Ruch komunikacyjny jest źródłem przede wszystkim tlenków azotu, pyłu, dwutlenku siarki, tlenku węgla oraz węglowodorów alifatycznych i aromatycznych.

Warunki przyrodnicze – prawne formy ochrony przyrody

Zdecydowaną większość obszaru gminy zajmują użytki rolne (51%) a wśród nich przede wszystkim grunty orne, łąki i pastwiska. We florze tych siedlisk obok panujących pospolitych gatunków traw występuje wiele pospolitych gatunków turzyc oraz sitów. W dolinie Warty i Kamieniczki występują żyzne podmokłe łąki obfitujące miejscami w ziołorośla. Fragmentarycznie w dolinach występują również siedliska roślin wodnych i bagiennych.

40% powierzchni gminy zajmują lasy charakteryzujące się znaczną różnorodnością typów siedliskowych; dominują lasy na siedliskach wilgotnych, przede wszystkim Bw, BMw i ols. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmuje Bśw. Wśród występujących drzewostanów gatunkiem dominującym jest sosna, zajmująca aż 87% ogólnej powierzchni zalesionej. Niewielkie powierzchnie zajmują brzoza, dąb oraz świerk, buk i modrzew. Tak więc lasy tworzą głównie zbiorowiska zastępcze – monokultury sosnowe; rzadko spotykane są zbiorowiska naturalne. Lasy w granicach gminy stanowią lasy państwowe należące do Nadleśnictwa Złoty Potok obręb Olsztyn. Są to lasy ochronne i podlegają ochronie prawnej na mocy ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach (tekst jednolity: Dz. U. z 2000r. Nr 56, poz. 679 z późniejszymi zmianami). Szczegółowe zasady prowadzenia gospodarki leśnej w lasach uznanych za ochronne określa rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992r. (Dz. U. Nr 67, poz. 337),

ustalając m.in. kształtowanie struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększania odporności na czynniki destrukcyjne, ograniczenie regulacji stosunków wodnych wyłącznie do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz preferowanie naturalnego odnowienia lasu przy ograniczeniu stosowania zrębów zupełnych do najłabszych siedlisk leśnych.

Istotny udział w powierzchni gminy mają tereny przekształcone w wyniku działalności górniczej zajmowane przede wszystkim przez zbiorowiska łąkowe i murawowe (murawy kserotermiczne na zboczach hałd i warpii, podsuszone zbiorowiska z udziałem śmiałka darniowego, fragmenty wilgotnych łąk w obniżeniach terenu, torfowiska niskie w większych zagłębieniach bezodpływowych).

Na terenie gminy zinwentaryzowano stanowiska 7 gatunków roślin chronionych w tym gatunki objęte ochroną całkowitą (goryczka wąskolistna, mieczyk dachówkowaty, storczyk plamisty, listera jajowata) oraz gatunki objęte ochroną częściową (kruszyna pospolita, kalina koralowa, konwalia majowa).

Indywidualną ochroną w formie pomników przyrody na podstawie decyzji Wojewody Częstochowskiego z dnia 21 czerwca 1977 (RLS-9-7140/5/77; RLSIX-7140/6/77; RLSIX-7140/8/77) objęte są trzy dęby szypułkowe.

Obszar gminy jest miejscem występowania licznych gatunków owadów i ptaków objętych ochroną gatunkową. Z chronionych ssaków na terenie gminy występują: kret, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzęsorek rzeczek, nocek duży i mroczek późny.

Północno-wschodnia część gminy obejmująca kompleks leśny podlega ochronie prawnej na mocy ustawy z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2001r. Nr 99, poz. 1079; zm.: Dz. U. Nr 100, poz. 1085) jako *obszar chronionego krajobrazu* – otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Zgodnie z planem ochrony PK „Orlich Gniazd” wraz z otuliną, północno-wschodni fragment gminy usytuowany jest w strefie funkcjonalnej IIB obejmującej obszary o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, utworzonej w celu zharmonii-

zowania ochrony środowiska jury z jednoczesnym udostępnieniem obszaru dla racjonalnego wykorzystania w celu zaspokojenia potrzeb rozwojowych mieszkańców Jury. Z uwagi, iż obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny lasów państwowych, szczególne zadania w zakresie ochrony obszaru dotyczą przede wszystkim Nadleśnictwa i dotyczą m.in. ochrony najcenniejszych fragmentów drzewostanów o charakterze zbiorowisk naturalnych poprzez prowadzenie gospodarki leśnej jak dla drzewostanów zachowawczych.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej postuluje się objęcie ochroną indywidualną w formie użytku ekologicznego bagna w Osinach powstałego na obszarze niecki osiadania w wyniku działalności górniczej. Zabagnienie o powierzchni ok. 5ha, mimo antropogenicznego pochodzenia, stanowi cenny przyrodniczo ekosystem i pełni ważne funkcje ekologiczne w zakresie utrzymania równowagi w bilansie wodnym tego terenu jak również jako potencjalna ostoja flory torfowiskowej i związanej z nią fauny – przede wszystkim płazów, ptaków i bezkręgowców.

Klimat akustyczny

Klimat akustyczny na obszarze gminy kształtowany jest przede wszystkim przez źródła komunikacyjne. Obecnie obowiązującym aktem prawnym w zakresie ochrony przed hałasem jest rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 13 maja 1998r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002r. w sprawie wartości progowych poziomu hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81). Dopuszczalne i progowe wartości poziomu hałasu są określone dla komunikacyjnych źródeł dźwięku oraz dla obiektów pozostałych, a ponadto dla linii elektroenergetycznych, startów, lądowań i przelotów statków powietrznych dla pory dziennej i nocnej. Stosownie do występujących na obszarze opracowania źródeł dźwięku, przedstawia się dopuszczalne i progowe wartości poziomów hałasu dla dróg i linii kolejowych oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu.

Tabela 5 Dopuszczalne natężenia hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych

Lp.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A, dB			
		drogi i linie kolejowe		pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej ko- rzystnym godzi- nom dnia	pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej ko- rzystnej godzi- nie nocy
1	2	3	4	5	6
1	a) Obszary ochrony uzdrowiskowej b) Tereny szpitali poza miastem	50	40	40	35
2	a) Tereny wypoczynkowo – rekreacyjne poza miastem b) Tereny zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży d) Tereny domów opieki e) Tereny szpitali w miastach	55	45	45	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) Tereny zabudowy zagrodowej	60	50	50	40
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców i koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych	65	55	55	45

Tabela 6 Wartości progowe poziomów hałasu w środowisku - tabela A

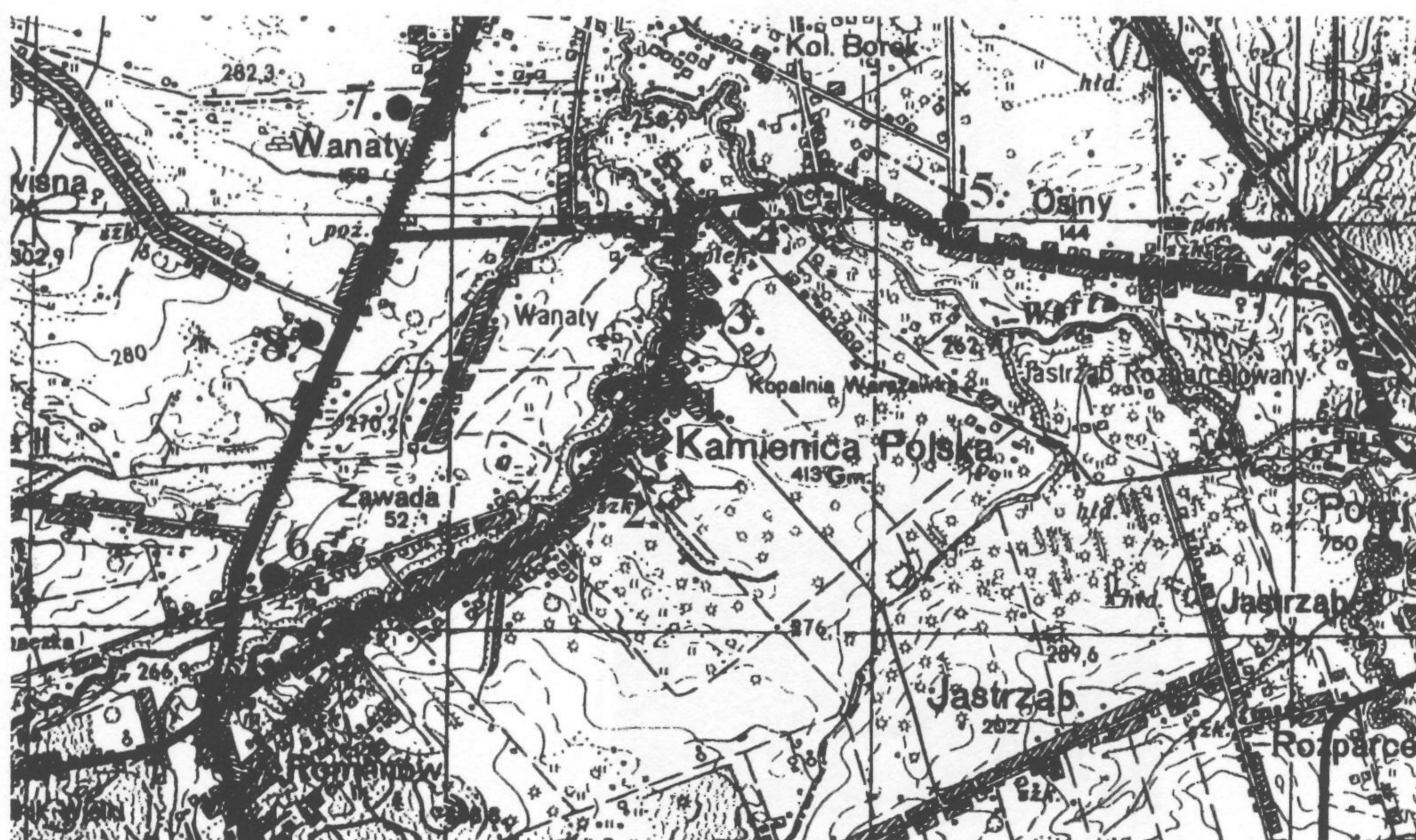
Lp.	Przeznaczenie terenu	Wartość progowa poziomu hałasu wyrażona równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
		drogi i linie kolejowe*)		pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia (przedział czasu odniesienia rów- ny 16 godzinom)	pora nocy (przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom)	pora dnia (przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej ko- rzystnym godzi- nom dnia kolejno po sobie następu- jącym)	pora nocy (przedział czasu odniesienia rów- ny 1 najmniej korzystnej godzi- nie nocy)
1	2	3	4	5	6
1	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45
2	Tereny wypoczynkowo - rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3	1) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży 2) Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej	65	60	60	50
4	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

Dla wstępnej oceny warunków akustycznych na terenie gminy przeprowadzono orientacyjne pomiary natężenia hałasu. Pomiary wykonywane były w porze dziennej w godzinach 10⁰⁰ - 13⁰⁰, przy korzystnych warunkach meteorologicznych. Do pomiarów wykorzystano całkujący miernik poziomu dźwięku Brüel & Kjaer 2236D. Wyniki pomiarów zestawiono w poniższej tabeli; lokalizację punktów pomiarowych przedstawiono na rys. nr 5.

Tabela 7 Wyniki orientacyjnych pomiarów poziomu dźwięku

Numer punktu pomiarowego	Poziom dźwięku, dB	
	Zakres zmian	Poziom równoważny*
1	43,6 - 77,5	62,1
2	45,9 - 78,4	63,2
3	50,4 - 73,1	62,2
4	44,6 - 59,2	49,9
5	54,0 - 73,3	63,7
6	59,2 - 74,3	71,6
7	58,2 - 73,4	67,4
8	58,9 - 74,9	68,1

* w czasie wykonywania pomiarów

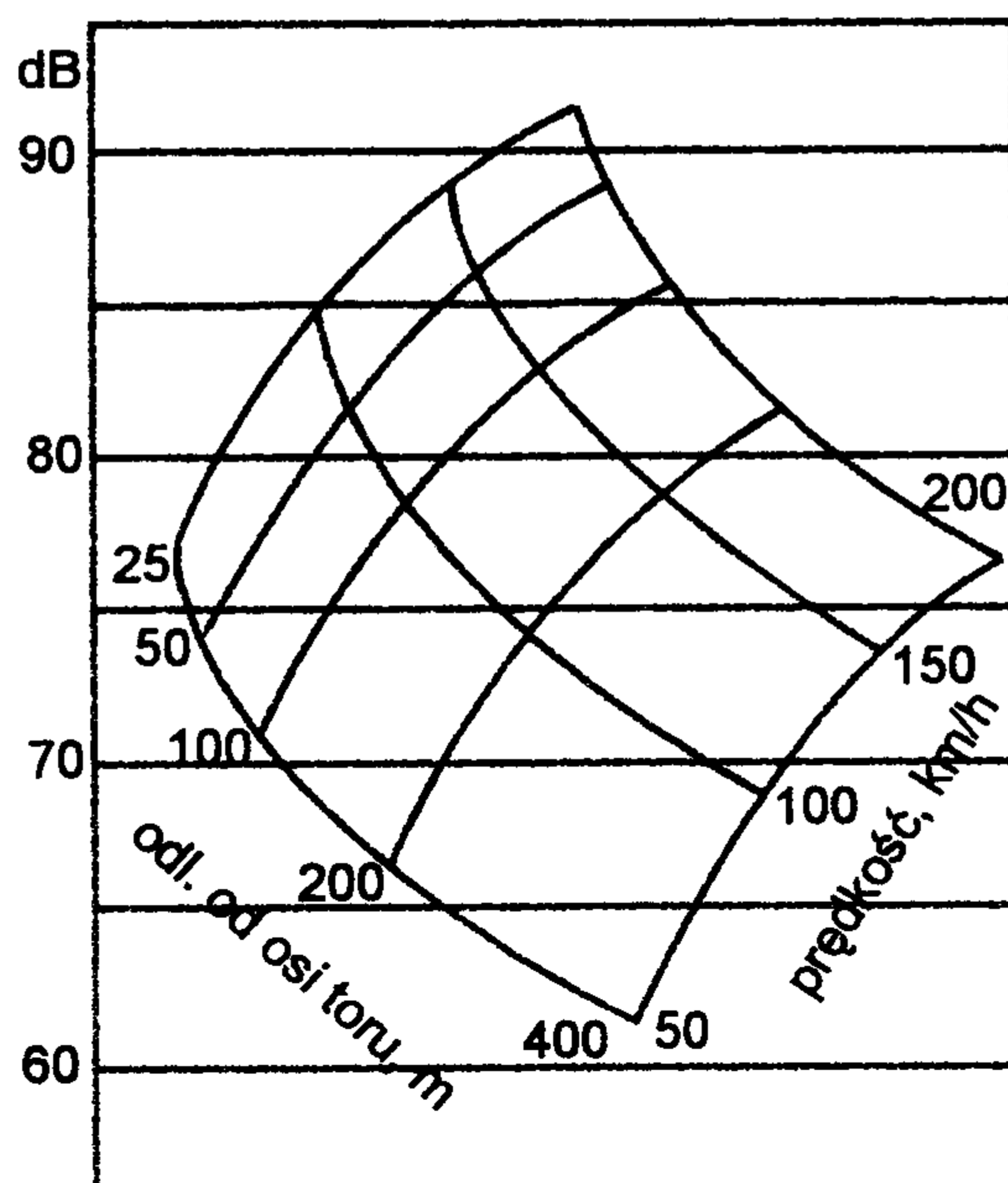

Rys. nr 5 Lokalizacja punktów pomiarowych natężenia hałasu

Pomiary orientacyjne nie mogą służyć do konkretnej oceny warunków akustycznych na danym obszarze, jednak ich wyniki można wykorzystać jako wstępne informacje na temat stanu środowiska akustycznego.

Punkty pomiarowe lokowano w rejonie terenów podlegających ochronie przed hałasem, w miejscach gdzie sąsiadują one z istotnymi źródłami hałasu przede wszystkim DK 1, DW 791 oraz DP 08088. Pomiarów wykonywanych przy zabudowie mieszkalnej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie dróg niejednokrotnie wykazały wartości przekraczające 60dB. W przypadku drogi powiatowej i wojewódzkiej można się spodziewać, że równoważne poziomy dźwięku dla pory dziennej i nocnej będą niższe z powodu faktu, że natężenie ruchu występujące w czasie pomiarów było większe niż średnie dla odpowiednich czasów odniesienia - dnia i tym bardziej nocy. Tendencja ta może się nieco zacierać w przypadku drogi krajowej prowadzącej ruch tranzytowy, gdzie często natężenie ruchu nie ulega tak znaczącym zmianom, a często w przypadku pory nocnej wzrasta udział pojazdów klasy ciężkiej.

Znaczącym źródłem hałasu jest również linia kolejowa o znaczeniu krajowym relacji Katowice - Zawiercie - Częstochowa - Warszawa. W sposób przybliżony emisję hałasu w czasie przejazdu pociągu w funkcji odległości od toru i prędkości jazdy pociągu można określić na podstawie poniższego wykresu.

Rys. nr 6 Określanie emisji hałasu z przejazdu pociągu

Zasięg ponadnormatywnego oddziaływania linii kolejowej może obejmować zabudowę mieszkaniową Osin, pozostającą dodatkowo w zasięgu uciążliwości drogi wojewódzkiej.

)

4. Rozwój gminy a ochrona środowiska

Rozwój gminy zależny jest od wielu czynników, w tym zewnętrznych – ogólnych tendencji gospodarczych na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Sytuacja makroekonomiczna (dynamika wzrostu gospodarczego, stopa bezrobocia) w istotny sposób warunkuje szanse bądź zagrożenia rozwoju gmin. Zasadnicze znaczenie dla programowania rozwoju gminy ma również sytuacja regionu. Kamienica Polska położona jest w *północnym obszarze polityki rozwoju województwa śląskiego* (zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego). Obszar północny predysponowany jest do rozwoju rolnictwa a szczególnie sektora rolno-spożywczego w oparciu o lokalną bazę surowcową. Głównym ośrodkiem regionu jest Częstochowa, gdzie dalszy rozwój funkcji edukacyjnych, kulturowych i usługowych winien zaowocować rozwojem małej i średniej przedsiębiorczości i rozwojem obszarów wiejskich.

W oparciu o analizę szans i zagrożeń gminy uwzględniającą uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy opracowano *Strategię rozwoju Gminy Kamienica Polska na lata 2001 – 2015*. W ramach strategii wyodrębniono główne pola strategiczne, w obszarze których sformułowano podstawowe kierunki rozwoju, cele i priorytety oraz niezbędne działania i przedsięwzięcia. Program ochrony środowiska będący wyrazem polityki ekologicznej gminy musi uwzględniać integrację celów ochrony środowiska z celami i priorytetami polityk i programów sektorowych. Rozwój poszczególnych obszarów strategicznych gminy zintegrowany z celami ochrony środowiska i celami społecznymi stanowi podstawę koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Główne kierunki rozwoju gminy obejmują:

- aktywizację gospodarczą w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego – rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz rzemiosła w tym funkcji logistycznych, magazynowych, obsługi komunikacji oraz obsługi podróżnych w oparciu o DK 1;

- modernizację rolnictwa w kierunku dalszego zwiększania różnorodności produkcji rolnej;
- rozwój turystyki;

AKTYWIZACJA GOSPODARCZA TERENÓW WZDŁUŻ DK 1

Zasadnicze znaczenie dla ograniczenia uciążliwości dla środowiska działalności gospodarczej ma prawidłowa lokalizacja zakładów uwzględniająca wrażliwość i podatność na degradację poszczególnych komponentów środowiska. Głównym zadaniem gminy jest stworzenie inwestorom atrakcyjnych i optymalnych warunków (uwzględniających uwarunkowania środowiskowe) do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowywany obecnie miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając wnioski opracowania ekofizjograficznego, wyznacza tereny dla rozwoju działalności gospodarczej, zasady zabudowy i zagospodarowania oraz rozwiązania w zakresie infrastruktury technicznej. Lokalizacja strefy działalności gospodarczej wzdłuż DK 1, pod warunkiem prawidłowego jej zagospodarowania, stanowi korzystne rozwiązanie z punktu widzenia ochrony środowiska i jakości życia mieszkańców. Zasady zabudowy i zagospodarowania terenów produkcyjno-usługowych ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego winny prowadzić do ukształtowania strefy buforowej pomiędzy znaczącymi oddziaływaniami (szczególnie w zakresie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych i propagacji hałasu do środowiska) trasy DK 1 a terenami o wysokich wymaganiach sanitarnych (tereny zabudowy mieszkaniowej, użytki rolne).

Obserwowany proces powstawania licznych małych i średnich przedsiębiorstw zaawansowanych technologicznie pozwala na rozwój gospodarczy przy minimalizowaniu oddziaływań na środowisko. Przyjęta koncepcja zrównoważonego rozwoju wprowadza model zarządzania środowiskowego (wg normy ISO 14 001 lub regulacji Unii Europejskiej EMAS), w którym cele ochrony środowiska stanowią integralną część celów strategicznych przedsiębiorstwa. W polskich przedsiębiorstwach corocznie rośnie liczba wydawanych certyfikatów zarządzania środowi-

skowego zgodnych z normą ISO 14 001. Zaledwie kilkuletnia praktyka wdrażania systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach wykazała, iż jest ono efektywne kosztowo; generowane przez nie korzyści mają charakter zarówno ekonomiczny jak i pozaekonomiczny (społeczne, organizacyjne). Oddziałujące obecnie na przedsiębiorstwo bodźce zewnętrzne (regulacje bezpośrednio o charakterze formalno-prawnym - nakazy, zakazy, normy, pozwolenia; społeczne wynikające ze świadomości ekologicznej klientów i ekonomiczne będące wynikiem zarówno instrumentów finansowych ochrony środowiska jak i budowaniem wizerunku i pozycji konkurencyjnej firmy) wymuszają uwzględnianie ochrony środowiska w prowadzonej działalności gospodarczej.

MODERNIZACJA ROLNICTWA

Jak wspomniano, ok. 51% powierzchni gminy zajmują użytki rolne (grunty orne, łąki i pastwiska). Niekorzystnym wskaźnikiem jest bardzo duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych; przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi ok. 1,5ha a 90% gospodarstw posiada powierzchnię od 1 do 3ha. Jak wspomniano rolnictwo na terenie gminy ma drugorzędne znaczenie. Jednym z kierunków rozwoju gminy jest modernizacja gospodarstw rolnych i promowanie różnorodności produkcji rolnej. Gospodarstwa obecnej wielkości i stosowanego sposobu gospodarowania nie są w stanie zapewnić utrzymania rolnikom. Przekształcenia w rolnictwie dotyczyć muszą przede wszystkim zmiany struktury agrarnej oraz metod gospodarowania. Wstępne szacunki zakładają, że do roku 2015 średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wzrośnie do 8ha. Program ochrony środowiska województwa śląskiego zakłada dla północnego obszaru optymalną powierzchnię gospodarstwa rolnego na poziomie 20ha. Szansą dla rolnictwa na obszarze gminy może być rozwój sadownictwa, ogrodnictwa, szkółkarstwa, produkcja biomasy energetycznej lub przetwórstwa. Podstawą gospodarowania winny być zasady kodeksu dobrej praktyki rolniczej transponującego zasady zrównoważonego rozwoju na obszar rolnictwa. Szansę rozwoju gminy stanowi również rozwój rolnictwa ekologicznego w powiązaniu z agroturystyką.

ROZWÓJ TURYSTYKI

Uwarunkowania przyrodnicze gminy (kompleksy leśne, doliny rzek, otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd) stwarzają możliwości rozwoju turystyki. Główne kierunki działań gminy w zakresie zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru dotyczą rozbudowy infrastruktury rekreacyjnej (stworzenie centrum rekreacyjnego gminy w oparciu o GOK, basen, tereny sportowe, realizacja ścieżek pieszych i rowerowych, parkingów) oraz wspierania rozwoju gospodarstw agroturystycznych. Uzupełnieniem atrakcyjności obszaru będzie planowany zbiornik wodny na Kamieniczce, realizowany w ramach programu małej retencji, który może stanowić element zagospodarowania turystycznego. Uwzględnienie wymogów ochrony środowiska jest warunkiem niezbędnym dla rozwoju turystyki, gdyż o atrakcyjności danego obszaru decyduje przede wszystkim jakość środowiska przyrodniczego, harmonijnie ukształtowany krajobraz, naturalność i bioróżnorodność środowiska. Rozwój turystyki na danym obszarze wymusza konieczność podejmowania różnorodnych przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska (ochrona stanu sanitarnego środowiska, tworzenie obszarów chronionych, konserwacja pomników przyrody, zalesienia, kształtowanie walorów estetycznych krajobrazu).

Realizacja celu strategicznego gminy jakim jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego wymaga uwzględnienia zagadnień ochrony zasobów środowiska we wszystkich dziedzinach rozwoju gminy. Oprócz podejmowanych przedsięwzięć ochronnych zasadnicze znaczenie ma polityka przestrzenna gminy realizowana poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz edukacja ekologiczna.

5. Długoterminowa polityka ochrony środowiska

Podstawą formułowania polityki ekologicznej gminy jest idea zrównoważonego rozwoju oznaczającego rozwój społeczno-gospodarczy w harmonii i zgodzie z warunkowaniami środowiskowymi, zapewniający równowagę ekologiczną oraz zachowanie zdolności przyrody do samoregulacji. Koncepcja zrównoważonego rozwoju oparta jest o m.in. następujące zasady, istotne również dla formułowania i następnie wdrażania programu ochrony środowiska gminy:

- zasada nadrzędności rozwoju zrównoważonego – co oznacza, iż ochrona środowiska przyrodniczego nie może pozostawać w konflikcie z interesami gospodarki i powinna stanowić równoważny element prawidłowego gospodarowania;
- praworządności – konieczne jest bezwzględne przestrzeganie prawa bez stosowania wyłączeń i odstępstw, nawet gdyby użytkownicy środowiska gotowi byli ponosić koszty z tytułu przekroczenia obowiązujących norm i uregulowań prawnych;
- zasada odpowiedzialności sprawcy – „zanieczyszczający płaci” oznacza pełną odpowiedzialność za zanieczyszczanie środowiska;
- zasada likwidacji zanieczyszczeń u źródła – co oznacza zmianę postawy z biernej („końca rury”) na aktywną prewencyjną; stosowanie idei czystej produkcji i systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie i gminie;
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej;
- zasada regionalizmu – kształtowanie polityki społeczno-gospodarczej w dostosowaniu do lokalnych potrzeb gospodarczych, skutków ekologicznych, społecznych i ekonomicznych;
- zasada uspołecznienia – aktywny, szeroki udział społeczności lokalnych z jednoczesnym podnoszeniem świadomości społecznej i realizacją edukacji ekologicznej;

W oparciu o diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska na terenie gminy oraz wyznaczone główne kierunki rozwoju sformułowano cele i kierunki działań długoterminowej polityki ochrony poszczególnych zasobów środowiska. Zdefiniowane cele długoterminowe do roku 2015 uwzględniają istniejące uwarunkowania prawne w tym zgodność z prawem wspólnotowym a także nawiązują do celów ekologicznych i przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska oraz szczegółowych wytycznych zawartych w programach ochrony środowiska szczebla wojewódzkiego i powiatowego. Nawiązując do wytycznych dla gmin do sporządzania programów ochrony środowiska zawartych w programie powiatowym, politykę ekologiczną Kamienicy Polskiej sformułowano w następujących obszarach:

- gospodarka odpadami,
- stosunki wodne i jakość wód,
- stan sanitarny powietrza,
- ochrona gleb,
- ochrona przyrody w tym różnorodności biologicznej i krajobrazu;

Ponadto w polityce długoterminowej uwzględniono, uznane za ważne z punktu widzenia zagrożenia środowiska i mieszkańców, zagadnienia związane z ochroną przed hałasem. Jak już wskazywano, jednym z najważniejszych elementów kształtowania polityki ekologicznej gminy jest aktywny udział społeczności lokalnych wynikający z wysokiej świadomości ekologicznej. Dlatego jednym z podstawowych pól polityki środowiskowej jest edukacja ekologiczna; w opracowanym programie ochrony środowiska edukację ekologiczną wyodrębniono zarówno jako oddzielny obszar działań jak również zadania edukacyjne włączono w poszczególne działy.

GOSPODARKA ODPADAMI

Cel długoterminowy do roku 2015: *Wdrożenie systemu racjonalnej gospodarki odpadami*

Naczelną zasadą w zakresie gospodarki odpadami jest „likwidacja zanieczyszczeń u źródła” czyli obowiązek zapobiegania powstawaniu odpadów. W przypad-

ku braku możliwości wyeliminowania powstawania odpadów należy ograniczać ilość i ich negatywne oddziaływanie na środowisko, zapewniając zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk. Ważnym wymogiem prawnym jest również konieczność ograniczania ilości odpadów biodegradowalnych kierowanych do składowania. Składowaniu powinny podlegać wyłącznie te odpady, których unieszkodliwienie w inny sposób jest niemożliwe ze względów technologicznych.

W oparciu o przeprowadzoną analizę dotychczasowego stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy a także prognozy zmian ilościowych odpadów dokonano identyfikacji potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki i minimalizacji jej oddziaływania na środowisko. Główne kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami obejmują:

- organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów komunalnych,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych;

Głównym narzędziem realizacji racjonalnej gospodarki odpadami jest gminny plan gospodarki odpadami, organizujący i integrujący działalność wszelkich podmiotów w tym zakresie, z punktu widzenia optymalizacji wykorzystania odpadów i minimalizacji uciążliwości dla środowiska.

Podstawowym zadaniem gminy jest organizacja i wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów. Niezbędnym działaniem jest prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami (ograniczenie powstawania odpadów, konieczność selektywnej zbiórki). Docelowo, systemem selektywnej zbiórki odpadów należy objąć wszystkich mieszkańców gminy.

W zakresie obowiązku ograniczenia odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów komunalnych gmina może rozwijać i wspierać system indywidualnych form utylizacji odpadów pochodzenia organicznego bądź przekazywać selektywnie zbieraną frakcję organiczną z odpadów komunalnych i odpady pocho-

dzące z pielęgnacji terenów zieleni wiejskiej do wspólnego kompostowania poza terenem gminy.

Gospodarka wydzielonymi odpadami niebezpiecznymi ze strumienia odpadów komunalnych oparta będzie o Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych zlokalizowany przy składowisku w Młynku- Sobuczynie.

Zdefiniowane główne kierunki działań pozwolą przede wszystkim na minimalizację uciążliwości dla środowiska poprzez znaczne ograniczenie strumienia odpadów kierowanych na składowisko oraz racjonalny, zgodny z zasadami ochrony środowiska, ich odzysk.

STOSUNKI WODNE I JAKOŚĆ WÓD

Cel długoterminowy do roku 2015: *Poprawa jakości wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi*

Zarządzanie zasobami wodnymi stanowi jeden z kluczowych obszarów decydujących o rozwoju regionu i jakości życia. Podstawą gospodarki zasobami wodnymi będzie opracowanie i wdrożenie regionalnego planu gospodarki wodno-ściekowej na szczeblu powiatu i województwa.

Dla realizacji celu długoterminowego w zakresie ochrony i racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi zdefiniowano następujące główne kierunki działań:

- zapewnienie wysokiej jakości wody do picia, oszczędne gospodarowanie wodą,
- przywrócenie jakości wód powierzchniowych (wg wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i ekologicznych) do stanu wynikającego z planowanego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z ich funkcjami ekologicznymi (docelowa jakość wód wg klasyfikacji ogólnej w 2015 roku przewiduje w przypadku Kamieniczki III klasę czystości, dla odcinka Warty w granicach gminy II klasę czystości),
- wyeliminowanie punktowych, liniowych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych,

→ ochrona przeciwpowodziowa realizowana w szczególności przez program małej retencji;

Podstawowe zadania i przedsięwzięcia w zakresie zasobów wodnych obejmują:

- wymianę odcinków rurociągów z rur stalowych i azbestocementowych (łącznie długość 11,6km),
- realizację systemu kanalizacji sanitarnej obejmującego 99% mieszkańców gminy,
- rozbudowę istniejącej gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków (docelowa przepustowość 600m³/dobę),
- realizację na terenach zurbanizowanych kanalizacji deszczowej z uwzględnieniem w przypadku terenów komunikacji, stref usługowo-produkcyjnych itp. stosowania urządzeń podczyszczających (piaskowniki, separatory substancji ropopochodnych),
- realizację indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzania i utylizacji ścieków (przydomowe oczyszczalnie) w obszarach zabudowy rozproszonej, gdzie w okresie perspektywicznym nie przewiduje się realizacji kanalizacji gminnej,
- stosowanie zasad kodeksu dobrej praktyki rolniczej w celu wyeliminowania obszarowych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych związkami biogennymi,
- modernizację systemu melioracyjnego,
- budowę zbiornika retencyjnego na Kamieniczce,
- ochronę, rewitalizację i zagospodarowanie zielenią typową dla fitocenoz łąkowych dolin rzecznych;

Z uwagi na dużą wrażliwość i podatność na degradację antropogeniczną środowiska wodnego (chroniona zlewnia górnej Warty, obszar Głównych Zbiorników Wód Podziemnych) ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych i podziemnych stanowi priorytetowy kierunek ochrony środowiska. Znaczną poprawę jakości wód

powierzchniowych oraz wyeliminowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych (nieszczelne szamba) można uzyskać dzięki realizacji zorganizowanego systemu kanalizacji sanitarnej. Gmina systematycznie realizuje od roku 1998 kompleksowy program porządkowania gospodarki ściekowej; dotychczasowe łączne nakłady na realizację programu wyniosły 9mln, co stanowi równowartość budżetu gminy w 2003 roku. Konieczność spłaty zaciągniętych na ten cel kredytów znacznie ogranicza możliwości wydatków inwestycyjnych z budżetu gminy. Tak więc realizacja kolejnych zadań programu porządkowania gospodarki ściekowej uzależniona jest w znacznym stopniu od pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (kredyty preferencyjne, dotacje celowe).

STAN SANITARNY POWIETRZA

Cel długoterminowy do roku 2015: *Poprawa jakości powietrza atmosferycznego*

Analiza stanu sanitarnego powietrza na terenie gminy oraz głównych źródeł emisji zanieczyszczeń pozwala na sformułowanie następujących głównych kierunków działań:

- redukcja niskiej emisji oraz zmniejszenie energochłonności obiektów,
- promowanie wykorzystania alternatywnych źródeł energii cieplnej,
- minimalizacja uciążliwości ruchu komunikacyjnego;

Źródłem niskiej emisji są lokalne kotłownie grzewcze opalane paliwami stałymi głównie węglem kamiennym i koksem, często niskiej jakości. Na terenie gminy wszystkie miejscowości wyposażone są w sieć gazową, jednakże względy ekonomiczne przesądzają o braku zainteresowania bądź nawet rezygnacji gospodarstw domowych z użytkowania gazu ziemnego dla celów grzewczych.

Redukcja niskiej emisji wymaga podjęcia przez gminę działań promocyjnych i edukacyjnych oraz zastosowania bodźców ekonomicznych. Główne działania gminy winny objąć:

- promowanie stosowania nośników energii charakteryzujących się niską emisją zanieczyszczeń (gaz ziemny, olej opałowy lekki, energia elektryczna),
- promowanie stosowania biomasy (drewno, słoma),
- promowanie nowoczesnych, wysokosprawnych i niskoemisyjnych kotłów na paliwa stałe,
- opracowanie strategii na szczeblu lokalnym lub regionalnym (związek gmin) rozwoju energetyki odnawialnej (przy wykorzystaniu potencjalnej lokalnej bazy surowcowej – produkcja biomasy),
- stosowanie systemu bodźców ekonomicznych dla modernizacji instalacji grzewczych w gospodarstwach domowych (Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);

Źródłem znaczących uciążliwości powodowanych ruchem komunikacyjnym jest droga krajowa DK 1 prowadząca ruch tranzytowy ze znacznym udziałem pojazdów klasy ciężkiej. Możliwości ograniczenia uciążliwości DK 1 w zakresie emisji zanieczyszczeń dotyczą praktycznie rozwiązań technicznych pojazdów (modernizacja taboru, rygorystyczne przestrzeganie właściwego stanu technicznego pojazdów, wyeliminowanie benzyny zawierającej ołów) i układu komunikacyjnego (modernizacja nawierzchni, prawidłowe rozwiązania układu komunikacyjnego pozwalające na płynną jazdę). Natomiast możliwości ograniczenia uciążliwości w zakresie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń obejmują prawidłowe zagospodarowanie pasów przydrożnych tj. ukształtowanie systemu zieleni o charakterze izolacyjnym pełniącej funkcję filtra biologicznego.

Drogi gminne prowadzą ruch lokalny i zasięg ich oddziaływania jest niewielki. W zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych powodowanych wewnętrzną obsługą komunikacyjną działania gminy winny obejmować:

- modernizację nawierzchni dróg gminnych w celu poprawy płynności ruchu,
- realizację tras rowerowych i promowanie ruchu rowerowego,
- kształtowanie zieleni przydrożnej;

OCHRONA GLEB I ZASOBÓW KOPALIN

Cel długoterminowy do roku 2015: *Racjonalne użytkowanie zasobów glebowych i wykorzystanie zasobów złóż*

Racjonalne użytkowanie zasobów glebowych oznacza zagospodarowanie gleb w sposób odpowiadający ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji. Forma ich zagospodarowania oraz kierunki i intensywność produkcji winny być dostosowane do naturalnego, biologicznego potencjału gleb. Ochrona gleb musi stanowić integralną część programu modernizacji rolnictwa. Występujące ogólne tendencje, które wyraźne są również na obszarze gminy, dotyczą z jednej strony presji inwestycyjnej na tereny rolnicze a z drugiej odłogowania gruntów rolnych z uwagi na niekorzystne wskaźniki ekonomiczne produkcji rolnej szczególnie w przypadku bardzo rozdrobnionych gospodarstw rolnych oraz trudne warunki uprawy. Uwzględniając występujące tendencje, główne kierunki działań w zakresie ochrony gleb obejmują:

- ➔ ochronę zasobów gleb preferowanych do użytkowania rolniczego i leśnego przed przeznaczeniem ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- ➔ ochronę przed degradacją naturogeniczną i antropogeniczną,
- ➔ rekultywację gleb zdegradowanych.

Podstawowe zadania i przedsięwzięcia w zakresie racjonalnej gospodarki zasobami glebowymi obejmują:

- wyznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego kompleksów gleb chronionych (rolniczej przestrzeni produkcyjnej i terenów leśnych) i ustalenie szczegółowych zasad ich zagospodarowania w tym zakazu zabudowy,
- organizację szkoleń i warsztatów w zakresie zasad kodeksu dobrych praktyk rolniczych (obejmujących m.in. zagadnienia optymalizacji sposobów nawożenia i stosowania środków ochrony roślin, stosowania właściwego płodozmianu, właściwej regulacji stosunków wodnych, utrzymywania miedz i biologicznej ich obudowy - zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, ograniczenia metod bezściół-

kowej hodowli oraz bezpiecznych metod zagospodarowania i wykorzystania gnojowicy i obornika),

- dążenie do zachowania istniejącej bioróżnorodności ekstensywnie eksploatowanych agrocenoz,
- obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin,
- okresowe badania zawartości metali ciężkich, zanieczyszczeń oraz odczynu pH gleby;

W zakresie rekultywacji gruntów zdegradowanych konieczne jest podjęcie następujących działań:

- modernizacja systemu melioracyjnego w sposób zapewniający właściwą regulację stosunków wodnych na terenach rolniczych,
- zalesianie gruntów odłogowanych;

Ochrona zasobów kopalin realizowana będzie poprzez prowadzenie racjonalnej gospodarki i najpełniejsze wykorzystanie eksploatowanych złóż, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących i zagospodarowaniem nadkładu.

OCHRONA PRZYRODY, BIORÓŻNORODNOŚCI I KRAJOBRAZU

Cel długoterminowy do roku 2015: *Ochrona i powiększanie zasobów przyrodniczych oraz kształtowanie harmonijnego krajobrazu*

Dla właściwego funkcjonowania środowiska przyrodniczego i ochrony naturalnych procesów przyrodniczych konieczne jest przyjęcie następujących głównych kierunków działań:

- ➔ ochrona i renaturalizacja ciągów i pasm ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych,
- ➔ ochrona i renaturalizacja ekosystemów szczególnie zagrożonych degradacją, przede wszystkim siedlisk leśnych i wodno-błotnych,

- wykorzystanie w programach ochrony przeciwpowodziowej naturalnych zdolności retencyjnych środowiska przyrodniczego (dolin rzecznych, siedlisk wodno-błotnych);

Podstawowe zadania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony i zwiększenia bioróżnorodności gminy obejmują:

- wyznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów przyrodniczo cennych (doliny rzeczne, tereny leśne, kompleksy użytków rolnych) oraz ustalenia szczególnych zasad ich zagospodarowania wynikających z potrzeb ochrony przyrody,
- objęcie indywidualną ochroną prawną w formie uznania za użytek ekologiczny bagna w Osinach,
- zalesianie terenów zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną (łącznie docelowo 416,17ha w tym Kamienica Polska 18,44ha, Osiny 64,95ha, Rudnik Wielki 150ha, Wanaty 33,36ha, Zawisna 148,53ha),
- prowadzenie gospodarki leśnej w kierunku zwiększenia bioróżnorodności i re-naturalizacji siedlisk leśnych (gospodarka zachowawcza w stosunku do najcenniejszych drzewostanów o charakterze zbiorowisk naturalnych, przebudowa monokultur sosnowych w kierunku dostosowania ich składu gatunkowego do zgodności z siedliskiem);

KLIMAT AKUSTYCZNY

Cel długoterminowy do roku 2015: Ograniczenie uciążliwości hałasu

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy są źródła komunikacyjne, przede wszystkim droga krajowa DK 1 prowadząca ruch tranzytowy. Przeprowadzone orientacyjne pomiary hałasu wykazały możliwość ponadnormatywnego oddziaływań na terenach chronionej zabudowy mieszkaniowej. Zarządzający drogą jest obowiązany do okresowych pomiarów poziomów hałasu w środowisku. Emisja hałasu powstająca w związku z eksploatacją drogi nie może powodować przekroczeń standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający posia-

da tytuł prawny. W przypadku modernizacji bądź przebudowy drogi krajowej (wojewódzkiej, powiatowej, gminnej) zarządca ma również obowiązek uwzględnienia wymagań w zakresie ochrony przed hałasem i dotrzymania obowiązujących poziomów natężenia hałasu w środowisku. Ochronę przed hałasem powodowanym eksploatacją dróg zapewnia się poprzez właściwą organizację ruchu oraz stosowanie rozwiązań technicznych a w szczególności zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, pasy zieleni izolacyjnej).

Kompetencje gminy w zakresie ochrony przed hałasem powodowanym przez drogę krajową są bardzo ograniczone. Głównym elementem w tym zakresie będą ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniające wymagania ochrony środowiska przed hałasem. Projektowana aktywizacja gospodarcza terenów wzdłuż DK1 przełożona na zapisy planu zagospodarowania przestrzennego winna ukształtować strefę buforową pomiędzy trasą komunikacyjną a chronionymi terenami zabudowy mieszkaniowej.

Główne kierunki działań gminy w zakresie poprawy i kształtowania klimatu akustycznego:

- wprowadzenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących standardów akustycznych,
- kształtowanie struktury przestrzennej uwzględniającej ochronę przed hałasem (tworzenie stref buforowych, lokalizacja przedsięwzięć mogących być znaczącym źródłem hałasu),
- ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego poprzez stosowanie środków technicznych (okna dźwiękoszczelne),
- modernizacja dróg gminnych (poprawa nawierzchni),
- uwzględnienie wymagań ochrony przed hałasem w przypadku realizacji nowych dróg gminnych,
- stworzenie bazy danych o obiektach gospodarczych będących źródłem hałasu;

EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cel długoterminowy do roku 2015: *Wzrost świadomości ekologicznej i aktywne uczestnictwo społeczności lokalnych w kształtowaniu i realizacji polityki ekologicznej*

Jak wspomniano, skuteczna realizacja polityki ekologicznej gminy uwarunkowana jest nie tylko regulacjami prawno - administracyjnymi ale w znacznym stopniu (a może głównie) świadomością i postawami ekologicznymi społeczności lokalnej. Główne kierunki i cele edukacji ekologicznej definiuje Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej *Przez edukację do zrównoważonego rozwoju:*

- kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi,
- umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do poprawy stanu środowiska,
- tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek i społeczności, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Realizacja edukacji ekologicznej przez gminę winna uwzględniać następujące główne kierunki:

- edukacja formalna - włączenie treści ekologicznych w programy przedszkolne i szkolne,
- gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie informacji o stanie środowiska,
- szerokie informowanie społeczeństwa o przysługującym mu prawie do świadomego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska,
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej ujmującego propozycje poszczególnych podmiotów realizujących projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności;

6. Cele krótkookresowe i ich realizacja

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji zadania	Jednostka odpowiedzialna	Efekty ekologiczne	Szacunkowe koszty ogółem [tys. zł]	Potencjalne źródło finansowania	Podmioty uczestniczące
ZADANIA WŁASNE GMINY							
1.	Wymiana odcinków rurociągów z rur stalowych i azbestocementowych L= 2km (wariant minimalny)	2006 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Poprawa jakości wody, zmniejszenie strat wody	700	WFOŚ Fundusze strukturalne UE	
2.	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Zmniejszenie zużycia wody	4	środki własne WFOŚ	
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej - etap IV z zadania 1 - Kamienica Polska - długość kolektora grawitacyjnego 1,7 km oraz 51 przyłączy	2004 - 2005	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wyeliminowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych	1 126	środki własne dotacja PHARE	
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej - zadanie 2 i 3 - Wanaty, Zawisna, Zawada, Romanów, Rudnik Wielki i pozostała część Kamienicy Polskiej - kolektor grawitacyjny 37,75 km, kolektor tłoczny 1,857 km, jedna przepompownia i 1322 przyłączy	2006 - 2015	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wyeliminowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych	22 200	środki własne NFOŚ Fundusze strukturalne UE	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

5.	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych dla terenów rozproszonych zabudowy gdzie brak będzie kanalizacji sanitarnej	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wyeliminowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych	8	środki własne WFOŚ	Producenci przydomowych oczyszczalni ścieków
6.	Propagowanie i szkolenia z zakresu Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ochrona gleb poprzez właściwą uprawę i nawożenie, wyeliminowanie powierchniowych źródeł zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego związkami biogennymi	30	NFOŚ	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
7.	Opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami	2004	Urząd Gminy Kamienica Polska	Opracowanie zasad racjonalnej gospodarki odpadami	15	środki własne	
8.	Edukacja w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i ograniczania ich powstawania	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ograniczenie ilości odpadów deponowanych na składowisku	10	WFOŚ	Starostwo powiatowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

9.	Zorganizowanie, wdrożenie i kontrola systemu selektywnej zbiórki odpadów z wydzielaniem również odpadów biodegradowalnych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Zmniejszenie uciążliwości dla środowiska odpadów deponowanych na składowisku		NFOŚ WNOŚ Fundusze strukturalne UE	Starostwo powiatowe
10.	Propagowanie i wspieranie indywidualnych form utylizacji odpadów organicznych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ograniczenie ilości odpadów deponowanych na składowisku	50	WFOŚ	
11.	Organizacja systemu zbiórki zwłok zwierzęcych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wylimowanie zagrożeń dla środowiska gruntowo wodnego	10	Agencja Re-strukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Starostwo powiatowe
12.	Edukacja z zakresu ochrony powietrza - redukcja niskiej emisji (proekologiczne nośniki energii, nowoczesne instalacje grzewcze, odnawialne źródła energii)	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wzrost świadomości mieszkańców na temat konieczności ochrony powietrza	20	WFOŚ	Starostwo powiatowe, producenci kotłów, Krajowa Agencja Poszanowania Energii

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

13.	Dofinansowanie modernizacji indywidualnych instalacji grzewczych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Redukcja niskiej emisji	160	GFOŚ	Gminy sąsiednie, Krajowa Agencja Poszanowania Energii
14.	Opracowanie strategii rozwoju energetyki odnawialnej	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska			NFOŚ	
15.	Utworzenie i prowadzenie systemu gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Monitoring podstawowych danych o środowisku, edukacja ekologiczna		GFOŚ	Starostwo powiatowe
16.	Objęcie indywidualną ochroną prawną w formie użytku ekologicznego bagna w Osinach	2004 - 2005	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ochrona bioróżnorodności			
17.	Realizacja ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie terenów przyrodniczo cennych	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców		WFOŚ	Zarząd PK „Orlich Gniazd”, Nadleśnictwo Złoty Potok

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

18.	Realizacja ścieżek rowerowych i promowanie ruchu rowerowego	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska		WFOŚ	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Związek Gmin Jurajskich, Zarząd PK „Orlich Gniazd”, Nadleśnictwo Złoty Potok
19.	Edukacja oraz wsparcie w zakresie prowadzenia gospodarstw ekologicznych i zdrowej żywności	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ochrona środowiska na terenach rolniczych, powstawanie gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	WFOŚ GFOŚ	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Związek Gmin Jurajskich, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Starostwo powiatowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KAMIENICA POLSKA

ZADANIA KOORDYNOWANE						
20.	Zachowanie, ochrona i restytucja terenów zieleni wzdłuż brzegów cieków	2004 - 2007	Urząd Gminy Kamienica Polska	Ochrona wód powierzchniowych, ochrona bioróżnorodności		Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, administratorzy cieków
21.	Zalesianie gruntów zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną (416,17ha)	2004 - 2015	Urząd Gminy Kamienica Polska	Rekultywacja gruntów zdegradowanych, zwiększenie lesistości	625	Nadleśnictwo Złoty Potok WFOŚ

7. Aspekty finansowe realizacji programu

Wdrożenie niniejszego programu będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Konieczne nakłady, szczególnie na inwestycje priorytetowe tj. wieloetapowy program porządkowania gospodarki wodno-ściekowej, są niewspółmierne do możliwości finansowych gminy.

Dotychczasowe łączne nakłady na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej wyniosły 9mln, co stanowi równowartość budżetu gminy w 2003 roku. Gmina w dotychczasowej realizacji zadań inwestycyjnych aktywnie korzystała z zewnętrznych źródeł finansowania (kredyty preferencyjne, dotacje); udział środków zewnętrznych kształtuje się na poziomie 72%. Konieczność spłaty zaciągniętych na ten cel kredytów znacznie ogranicza możliwości wydatków inwestycyjnych z budżetu gminy. Tak więc realizacja zadań programu uzależniona jest w znacznym stopniu od pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych. Dla gmin dostępnymi sposobami finansowania inwestycji ochrony środowiska są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe. Podstawę stanowią *fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej* (narodowy, wojewódzkie, powiatowe i gminne).

W zakresie ochrony środowiska, rozwoju regionalnego i rozwoju wsi funkcjonują programy przedakcesyjne Unii Europejskiej:

- PROGRAM PHARE - największy z programów przedakcesyjnych wspierający rozwój regionalny,

- ISPA - fundusz pomocy bezzwrotnej, będący przygotowaniem do funduszy strukturalnych, przeznaczony dla finansowania dużych projektów w zakresie sieci transportowych oraz ochrony środowiska,
- SAPARD - program przedakcesyjny Unii Europejskiej przeznaczone dla rozwoju obszarów wiejskich.

Jednakże zasadnicze znaczenie dla realizacji zadań ochrony środowiska będą miały fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, które uruchomione zostaną w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Opracowywany Regionalny Program Operacyjny formułuje następujące priorytety:

- rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;

Środki w ramach tego projektu obejmują: dofinansowanie działań dotyczących modernizacji i rozbudowy regionalnego układu dróg, infrastruktury i ochrony środowiska, regionalnej infrastruktury badawczo-edukacyjnej, zachowania i odbudowy dziedzictwa kulturowego oraz infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

- wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej oraz zasobów ludzkich i obejmuje następujące działania: rozwój zawodowy skierowany na dostosowanie zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy, reorientację zawodową dla osób odchodzących z rolnictwa, rozwój kadr regionalnej gospodarki, regionalne strategie innowacyjne wraz z transferem wiedzy oraz promocję przedsiębiorczości.

- rozwój lokalny obejmować będzie: rozwój obszarów wiejskich, restrukturyzację obszarów przemysłowych, rewitalizację obszarów zdegradowanych, lokalną infrastrukturę edukacyjną oraz mikroprzedsiębiorstwa.

Gmina przy realizacji programu ochrony środowiska może skorzystać ze wsparcia w ramach:

- *priorytetu 1 działanie 2 – infrastruktura ochrony środowiska*, w ramach którego wspierane będą działania na rzecz: zaopatrzenia w wodę i oczyszczanie ścieków, zagospodarowania odpadów, poprawy jakości powietrza, wsparcia zarządzania ochroną środowiska oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii; w wyniku negocjacji NPR/PWW ustalono, iż wsparcie uzyskają projekty o wartości od 1 mln EURO do 10 mln EURO (projekty o wyższej wartości będą kwalifikować się do wsparcia z Funduszu Spójności);
- *priorytetu 3 działanie 1 – rozwój obszarów wiejskich*, w ramach którego wspierane będą projekty wynikające z PROGRAMÓW ROZWOJU LOKALNEGO na obszarach wiejskich i w miastach do 20tys. mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych centrów gospodarczych; środki w ramach tego działania przeznaczone będą na następujące projekty: budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę, budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym, gospodarka odpadami stałymi, kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje, lokalna infrastruktura przeciwpowodziowa, do 1 mln EURO infrastruktura środowiskowa, w miejscowościach od 5 do 20 tysięcy również lokalne projekty z zakresu turystyki i dziedzictwa kulturowego;

8. Zarządzanie programem ochrony środowiska

8.1. Struktura zarządzania programem

Program ochrony środowiska uchwała rada gminy. Głównym wykonawcą programu jest zarząd gminy. W procesie organizacji, wdrażania i zarządzania programem uczestniczą następujące podmioty:

- samorząd terytorialny dysponujący kompetencjami o charakterze strategicznym (ustala strategię rozwoju gminy, politykę przestrzenną oraz programy sektorowe) i prawnym (uchwala miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, wydaje decyzje o warunkach zabudowy, realizuje gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami i gospodarkę zielenią),
- organizacje pozarządowe prowadzące edukację ekologiczną i realizujące programy edukacyjno-informacyjne, instytuty naukowo-badawcze oraz media,
- instytucje finansujące ochronę środowiska,
- administracja specjalna wyposażona w instrumenty kontroli i monitoringu (prowadzą monitoring sanitarny stanu środowiska ŚWSSE, ŚWIOŚ, monitoring wód RZGW, administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska RDLP, RZGW);

Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczność gminna.

Niezmiernie ważnym elementem zarządzania programem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji oraz przejrzystość procedur. Włączenie do procesu realizacji programu szerokiego grona partnerów zapewnia jego akceptację oraz przyjmowanie współodpowiedzialności. Istotny jest również rozwój partnerstwa i współpracy ze wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w regionie w celu zapewnienia maksymalnej synergii i efektów zwielokrotnienia pomiędzy tymi programami jak również skupienia zasobów technicznych i finansowych.

8.2. Kontrola realizacji programu – procedury weryfikacji, mierniki

Wdrażanie programu ochrony środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonanych działań oraz realizacji przyjętych celów. Z wykonania programu zarząd gminy jest obowiązany sporządzać co 2 lata raport, który przedstawia radzie gminy. Pomiar stopnia realizacji celów programu ochrony środowiska będzie odbywał się na podstawie mierników. Gmina system mierników może kształtować dowolnie, w zależności od potrzeb i preferencji w tym zakresie.

Do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej zalicza się:

- stopień zmniejszenia różnicy (%) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie, glebie), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu lub wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);

Poza głównymi w/w miernikami stosowane mogą być wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności społeczeństwa, spośród których zaproponowano poniżej zestaw dostosowany do warunków lokalnych gminy.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług,

- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, poprawę jakości wód powierzchniowych,
- poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych szczególnie w zakresie niskiej emisji,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, rozszerzenie ich gospodarczego wykorzystania,
- wzrost lesistości gminy, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych, wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych,
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą;

Wskaźniki aktywności społeczności lokalnej:

- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- opracowywanie i realizowanie przez społeczności lokalne i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska;

9. Wykorzystane materiały źródłowe

- ➔ *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010* Rada Ministrów, Warszawa grudzień 2002 rok;
- ➔ *Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010* Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 rok;
- ➔ *Ekologiczny Rozwój Kraju* program stanowiący integralną część *Strategii Gospodarczej Rządu „Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca”* Rada Ministrów, Warszawa wrzesień 2002 rok;
- ➔ *Krajowy Program Zwiększania Lesistości* Ministerstwo Środowiska, Warszawa maj 2003 rok;
- ➔ *Krajowa Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z Programem Działań* Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2003 rok;
- ➔ *Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej PRZEZ EDUKACJĘ DO ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU* Warszawa 2001 rok;
- ➔ *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000–2015* Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2000 rok;
- ➔ *Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015;*
- ➔ *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego* Katowice 2003 rok;
- ➔ *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego* Główny Instytut Górnictwa Zakład Gospodarki Odpadami i Ochrony Środowiska, październik 2003 rok;
- ➔ *Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Częstochowskiego* Główny Instytut Górnictwa Zakład Gospodarki Odpadami i Ochrony Środowiska;
- ➔ *Strategia Rozwoju Gminy Kamienica Polska na lata 2001-2015* Rada Gminy Kamienica Polska, 2001 rok;

- ➔ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamienica Polska* Zarząd Gminy Kamienica Polska, grudzień 2001 rok;
- ➔ *Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Kamienica Polska* Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „ARC-PLAN” - mgr inż. Jerzy Pietrasz, listopad 2003 rok;

Uchwała Nr 89/XII/2004
Rady Gminy Kamienica Polska
z dnia 16 kwietnia 2004 roku

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Ochrony Środowiska Gminy
Kamienica Polska.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15, art. 40 ust.1, art. 41 ust. 1 i art.42 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art.18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz. 627 z późn. zm.)

Rada Gminy Kamienica Polska uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwała się Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Kamienica Polska w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

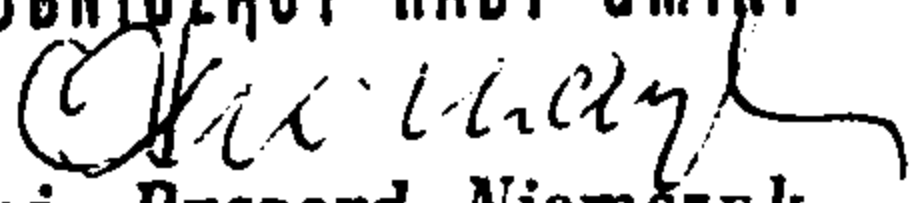
§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY

mgr inż. Ryszard Niemczyk